

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Stockholms universitet

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 4-6

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation, upplägg och inriktning på ett övergripande plan och motivera i relation till examensordningen samt beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda utbildningen, ämnesstudier och ämnesdidaktik. Redogör även för hur länge utbildningen har getts vid lärosätet.

Lärarytelse vid Stockholms universitet

Lärarytelse vid Stockholms universitet är integrerad i den befintliga modellen för ledning och styrning av universitetet, med två vetenskapsområden med tillhörande nämnder och beredningar: Områdesnämnden för humanvetenskap och Områdesnämnden för naturvetenskap. Områdesnämnderna ansvarar för strategisk planering av utbildning och forskning, samordning av fakultetsövergripande utbildning och forskning samt intern och extern samverkan. På grund av lärarytelseprogrammens områdesövergripande mångvetenskapliga karaktär finns det en beredning för lärarytelsefrågor på respektive område med nära samarbete, som gemensamt diskuterar och bereder ärenden inför beslut i respektive områdesnämnd. Övergripande strategiska frågor kring lärarytelse diskuteras av de båda områdesnämnderna tillsammans med universitetsledningen i det områdesövergripande rådet.

Huvudansvaret för genomförandet av utbildningen inom de olika lärarytelseprogrammen och inriktningarna ligger på så kallade programansvariga institutioner. För varje program eller inriktning av program finns också ett programråd med ansvar för programmets innehåll och progression. I programrådet ingår ledamöter från samtliga de i utbildningen kursansvariga institutionerna. Programrådet leds av en ordförande från den programansvariga institutionen. De programansvariga institutionerna samverkar med varandra i frågor som spänner över flera program och inriktningar. Samverkan med verksamhetsföreträdare sker både i universitetsgemensamma arbetsgrupper och styrgrupper samt på institutionsnivå.

Struktur Grundlärarprogrammet med inriktning årskurs 4–6

Grundlärarprogrammet med inriktning årskurs 4–6 har funnits i sin nuvarande form på Stockholms universitet sedan 2012. Programmet omfattar 240 hp, vilket innebär heltidsstudier under 4 år. Programmet leder till en grundlärarexamen på avancerad nivå. Samtliga kurser är campusförlagda med undantag för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU, 30 hp), som är förlagd till skolor i Stockholms län enligt samverkansavtal med skolhuvudmän i regionen. Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND) är programansvarig institution vilket innebär att institutionen leder arbetet i programrådet och har det övergripande ansvaret för grundlärarprogrammet 4–6. Arbetet sker i nära samverkan med övriga kursgivande institutioner. Totalt är elva SU-institutioner och två institutioner vid andra lärosäten ansvariga för kurser i programmet.

Förkortningarna av institutionsnamn och kurspaket (inom parentes nedan) kommer användas genomgående i textens olika delar.

I enlighet med högskoleförordningen fördelas 240 hp enligt nedan:

Kurs	Kursansvar/Delkursansvar
Matematik 30 hp	Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND)
Svenska 30 hp	Institutionen för språkdidaktik (ISD), <i>Institutionen för svenska och flerspråkighet (Svefler)</i> , <i>Institutionen för kultur och estetik (littvet)</i>
Engelska 30 hp	Engelska institutionen
Valbart ämne/ämnesområde 30 hp (naturorienterande ämnen, samhällsorienterande ämnen, bild, musik eller idrott & hälsa)	Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND), <i>Kungliga tekniska högskolan (KTH)</i> , Institutionen för humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik (HSD), Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH)
Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) 30 hp	Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND)
Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) 60 hp	Institutionen för pedagogik och didaktik (IPD), <i>Juridiska institutionen</i> , <i>Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap (BUV)</i> , <i>Specialpedagogiska institutionen (Specped)</i> , <i>Filosofiska institutionen</i> , <i>Institutionen för svenska och flerspråkighet (Svefler)</i> , Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND), Institutionen för språkdidaktik (ISD)
Självständigt arbete 15 hp på grundnivå (GN)	Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND), Institutionen för språkdidaktik (ISD), Institutionen för humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik (HSD)
Självständigt arbete 15 hp på avancerad nivå (AN)	Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND), Institutionen för språkdidaktik (ISD), Institutionen för humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik (HSD)

De ämnes- och ämnesdidaktiska kurserna i matematik, svenska och engelska har sedan HT17 ett upplägg som innebär tre kurser fördelat på 15 hp, 7,5 hp och 7,5 hp. Det innebär att fördjupning och progression kan stärkas över tid då ämnena återkommer under hela utbildningen. I de tre kurserna i matematik behandlas ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper i *Taluppfattning och aritmetik, 7,5 hp*, *Geometri, 7,5 hp* samt *Algebra, sannolikhet, statistik, samband och förändring, 15 hp* (MND). I svenska är endast Svenska I, 15 hp, implementerad i den nya strukturen med delkurserna *Läs- och skrivutveckling ur ett didaktiskt perspektiv, 4,5 hp* (ISD), *Sociolingvistik, språkhistoria och grannspråk, 4,5 hp* (Svefler) samt *Språkanalys med svensk fonologi och grammatik, 6 hp* (Svefler). Svenska II, 15 hp, ligger än så länge oförändrad i termin 5 och består av delkurserna *Textanalys och elevers skrivande, 4,5 hp* (Svefler), *Barnlitteratur för mellanåren, 6 hp* (littvet) samt *Språk- och kunskapsutveckling ur ett didaktiskt perspektiv, 4,5 hp* (ISD). I engelska fördelas 30 hp på delkurserna *Engelska i klassrummet, 10 hp* (ISD), *Muntlig språkfärdighet, 1,5 hp* (ISD), *Språkdidaktik och pedagogisk bedömning, 5 hp* (ISD), *Språkfärdighet och språk teori, 7,5 hp* (Engelska institutionen) samt *Engelskspråkig barn- och ungdomslitteratur och film, 6 hp* (Engelska institutionen). Endast Engelska I 7,5 hp (*Uttal 1,5 hp och Engelska i klassrummet, 6 hp*) har implementerats i nya strukturen. För gamla strukturen ligger alla delkurser parallellt i termin 4.

VFU är uppdelat på tre kurser, varav VFU I och VFU II är på 7,5 hp och VFU III är 15 hp. VFU I ligger i andra delen av termin 2 i utbildningen, VFU II i termin 5 och VFU III i termin 8. Innan studenterna går ut på sin första VFU har de läst kurser i ämne och ämnesdidaktik och kan pröva att undervisa i matematik, svenska och engelska. De har även läst juridik och retorik inom UVK I. Innan VFU II har studenterna fördjupat sina kunskaper i ämne och ämnesdidaktik ytterligare. De har även läst Specialpedagogik och Sociala relationer i UVK II, där bland annat inkluderande arbetssätt samt diskrimineringsgrunderna behandlats teoretiskt. Förväntade studieresultat som behandlar detta i praktiken kommer sedan i nya VFU II. UVK III knyter med fördjupande undervisning om ämnesdidaktik, bedömning och betygssättning samt om forskningsmetodik tydligt till VFU III och Självständigt arbete II.

Det självständiga arbetet är uppdelat i två kurser om 15 hp där det första, på grundnivå (GN), ligger i termin 6 och det andra, på avancerad nivå (AN), ligger i termin 8. Kurserna i självständigt arbete inom grundlärarprogrammet åk 4–6 läser studenterna på ISD, HSD eller MND, med möjlighet att även involvera specialpedagogiska institutionen under det andra arbetet.

Grundlärarprogrammets struktur från och med HT17 är i uppbyggd av 18 obligatoriska kurser samt en termin då studenten väljer ämne utifrån egna intressen:

	A	B	C	D
Termin 1	Matematik för grundlärare årskurs 4–6, I, 7,5 hp	Engelska för grundlärare årskurs 4–6 I, 7,5 hp	Svenska för grundlärare årskurs 4–6 I, 15 hp (ISD 4,5 hp, Svefler 4,5 hp, Svefler 6 hp)	
Termin 2	Skolan i samhället, 15 hp		VFU I, 7,5 hp	Matematik II, 7,5 hp
Termin 3	Valbart ämne, 30 hp			
Termin 4	Engelska II, 15 hp		Eleven i skolan, 22,5 hp	
Termin 5	Forts. Eleven i skolan, 22,5 hp	Svenska II, 7,5 hp (Littvet 6 hp, ISD 1,5 hp)	VFU II, 7,5 hp	Engelska III, 7,5 hp
Termin 6	Matematik III, 15 hp		Självständigt arbete I, 15 hp	
Termin 7	Svenska III, 7,5 hp (Svefler 4,5 hp, ISD 3 hp)	Undervisning och utveckling, 22,5 hp		
Termin 8	VFU III, 15 hp		Självständigt arbete II i matematik, 15 hp (MND), Självständigt arbete II i naturvetenskap, 15 hp (MND), Självständigt arbete II i språkdidaktik, 15 hp (ISD) Självständigt arbete II i samhällsorienterande ämnen, 15 hp (HSD)	

Utifrån ett rektorsuppdrag 2014 genomfördes en översyn av den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) inom lärarutbildningarna vid Stockholms universitet. Översynen gällde progression och sammanhang inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och gentemot andra delar av utbildningarna;

samarbete mellan programansvariga institutioner och inom den utbildningsvetenskapliga kärnan kursgivande institutioner; samt utvärdering och ansvar för den utbildningsvetenskapliga kärnan. Utredningen visade på behov av samordning inom programmet vad gäller innehåll, struktur och ansvar inom UVK-kurserna, men också mellan UVK-kurser, ämne/ämnesdidaktik och VFU. Med detta som utgångspunkt har nu tre storkurser inom UVK skapats. IPD har särskilt ansvar för innehållet i UVK I och II samt för samordning inom och mellan dessa kurser. MND har ansvaret för UVK III.

Utvecklingsarbetet inom programmet har, i och med konstruktionen av de nya UVK-kurserna, fokuserats på att skapa en bättre struktur och tydligare progression genom alla kurser i programmet, vilket i sin tur har lett till att programstrukturen gjorts om enligt ovan. Den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) består i nya strukturen av tre storkurser med ingående delkurser enligt följande:

Skolan i samhället , 15 hp	Kunskap och vetenskap 2,5 hp Utbildningens historia och skolans plats i samhället 5 hp Utvärdering och utvecklingsarbete i skolan 1,5 hp Juridik och etik i skolans värld 2,5 hp Framträdande och retorik 3,5 h
Eleven i skolan , 22,5 hp (ges första gången VT19)	Teorier om lärande 7,5 hp Sociala relationer 7,5 hp Specialpedagogik 7,5 hp
Undervisning och utveckling , 22,5 hp (ges första gången HT20)	Ämnesdidaktik, läroplansteori och bedömning 15 hp Utvärdering och utvecklingsarbete i skolan 2,5 hp Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik 5 hp

Under den aktuella perioden (VT18) går två studiegångar parallellt, vilket betyder att studenter som läser termin 1 och 2 läser enligt den nya studiegången och studenter som läser termin 3–8 går enligt den gamla strukturen. De två studiegångarna kommer att representeras genom exempel från kurser i olika terminer.

I den gamla strukturen är den valbara termin 3 oförändrad och ser ut som beskrivet ovan. Engelskan ligger över hela termin 4 och de fem delkurserna läses parallellt. I termin 5 ligger Svenska II, 15 hp och består av delkurserna *Textanalys och elevers skrivande*, 4,5 hp (Svefler), *Barnlitteratur för mellanåren*, 6 hp (Littvet), *Språk- och kunskapsutveckling ur ett didaktiskt perspektiv*, 4,5 hp (ISD), *Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik*, 7,5 hp samt *VFU III*, 7,5 hp. I termin 6 läser studenterna *Självständigt arbete I*, 15 hp och *Matematik III*, 15 hp (MND). Termin 7 läser studenterna *Specialpedagogik*, 7,5 hp (Specped), *Utvärdering och utvecklingsarbete i skolan*, 4 hp (IPD), *Retorik och framträdande*, 3,5 hp (Svefler) samt *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning*, 15 hp (MND). I termin 8 ligger VFU IV och *Självständigt arbete II*.

Organisation Grundlärarprogrammet med inriktning årskurs 4–6

MND har ansvar för programmets studenter i programövergripande frågor när det gäller utbildningsadministration och studievägledning och för frågor som rör institutionens kurser inom programmet. Programmets studenter hänvisas till kursgivande institutioner med frågor rörande specifika kurser, då kursgivande institution har ansvar för administration och organisation för sin egen kurs. Samarbetet på programnivå med övriga institutioner och lärosäten fungerar bra och har på kursnivå underlättats mycket i och med införandet av programråd. Samordningen av storkurser sker i kursråd. I dessa kursråd arbetar man med att utveckla befintliga kurser samt med att ta fram förslag till nya kursplaner för vidare befordran till programråd, lärarutbildningsberedningar och områdesnämnder.

Programrådet har, som beskrivits ovan, ansvar för programmets innehåll och progression. I ett komplext utbildningsprogram med många institutioner inblandade och med uppdraget att säkerställa progression på bredd och djup genom kontinuerligt kvalitetsarbete är det av stort värde att kunna överblicka var examensmålen behandlas och prövas i programmet. En programspecifik examensmålsmatris har blivit ett viktigt verktyg för att skapa transparens och där kursansvariga lärare

fyller i vilka examensmål som helt eller delvis behandlas inom kursen. Matrisen genomlyser således alla förväntade studieresultat i alla kurser i relation till examensmålen. Överblicken möjliggör arbete med kvalitet och progression genom hela programmet och förändringar i kursplaner kan motiveras med utgångspunkt i detta gemensamma material. Det är examensmålsmatrisen som utgjort utgångspunkt för den korta beskrivning som inleder var och hur respektive mål nedan säkerställs i utbildningen.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Lärarkompetens i relation till utbildningen

Av bifogad lärartabell framgår antal lärare som medverkar inom programmets utbildningsvetenskapliga och verksamhetsförlagda delar samt de delar som innefattar matematik och svenska under VT18. Tabellen synliggör vilken kompetens de undervisande lärarna har och hur denna kompetens är fördelad över de institutioner som är involverade i programmet. Utöver de personalgrupper som är anställda vid universitetet har VFU-handledarna på fältet en central roll i lärarutbildningen. Nedan beskrivs och analyseras lärarresursens sammansättning inom de olika delarna av utbildningen.

Matematik

I matematikkurserna undervisar totalt fjorton lärare från MND samt Matematiska Institutionen. 36% är disputerade i matematik eller matematikdidaktik. Av lärarna är fem universitetslektorer (varav en docent i matematik), två universitetsadjunkter och sju adjunkter. Bland universitetsadjunkter/adjunkter har tre utbildning på forskarnivå i form av licentiatexamen i matematikämnets didaktik. Därutöver har fyra universitetsadjunkter/adjunkter master- eller magisterexamen i ämnet. Tretton lärare har lärarexamen: åtta med inriktning mot undervisning i grundskolan, fyra har examen som ämnes-/gymnasielärare och en har slöjdlärarexamen samt licentiatexamen i matematikämnets didaktik. Den person som inte har lärarexamen är docent i matematik med lång erfarenhet av lärarutbildning men även av forskning kring matematikundervisning. Majoriteten av lärarna som undervisar i utbildningen gör det till en omfattning av mer än 10% av sin anställning. Två av lärarna är tidsbegränsat anställda.

Mot bakgrund av den höga andelen undervisande lärare med lärarexamen säkerställs en stark professionsanknytning i utbildningen. Det finns också goda förutsättningar för att upprätthålla kontinuitet och långsiktig kompetensutveckling mot bakgrunden av att den stora majoriteten är fast anställda. Den vetenskapliga kompetensen säkerställs genom att majoriteten har utbildning på forskarnivå, om än inte alltid till doktorsexamen. Åtgärder som har vidtagits för att höja andelen disputerade inom utbildningen innefattar såväl individuell kompetensutveckling av adjunkter genom satsningar på forskarutbildning för adjunkter, som rekrytering av universitetslektorer.

Svenska

I svenskkurserna undervisar totalt tjugofyra lärare. 75% är disputerade inom språk eller språkdidaktik. Av dessa är två professorer, femton lektorer, en adjungerad lektor, fem adjunkter och en adjungerad lärare. En adjunkt har utbildning på forskarnivå med licentiatexamen inom utbildningsvetenskap. Därutöver har fyra adjunkter magister- eller masterexamen inom språk eller språkdidaktik. Sammanlagt tretton lärare har lärarexamen, varav fem med inriktning mot undervisning i grundskolan och åtta är ämnes- eller gymnasielärare. Tio av lärarna undervisar i utbildningen till en omfattning över 10% av sin anställning. Nio av lärarna är tidsbegränsat anställda.

Andelen disputerade lärare som undervisar inom svenskkurserna är mycket hög vilket ger goda förutsättningar att ge en utbildning med stark vetenskaplig grund. Mot bakgrund av att majoriteten också har lärarexamen skapas förutsättningar för en tillfredsställande professionsanknytning. En utmaning vad gäller lärargruppen som undervisar i svenskkurserna är att en stor andel är tidsbegränsat anställda och att majoriteten av lärarna undervisar mindre än 10% i utbildningen. Den stora styrkan med lärargruppens sammansättning är att studenterna får möta föreläsare som är verksamma forskare inom olika språk och språkdidaktiska forskningsfält. En utmaning är dock förutsättningarna för kontinuitet och kursutveckling. För att stärka kontinuitet och främja kursutveckling inom svenskkurserna har särskilda kvalitetsmedel för lärarauskultationer över institutionsgränserna beviljats av rektor.

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

Totalt tjugoen SU-lärare undervisar inom VFU varav samtliga har lärarexamen. Av dessa har nitton lärare lärarexamen med inriktning mot grundskola (låg-, mellanstadielärare eller grundskollärare inriktning 1–7 eller 4–9) och två har ämnes- eller gymnasielärarexamen. Två av lärarna har doktorsexamen och tre har licentiatexamen. Därutöver är en lärare doktorand och fem har magister- eller masterexamen inom didaktik. Av lärarna är nitton universitetsadjunkter/adjunkter och två adjungerad lärare. Åtta personer har tidsbegränsad anställning. Tretton lärare undervisar i utbildningen över 10% av sin anställning.

Vid bemanning av VFU-kurserna är den främsta prioriteringen att säkerställa en stark professionskompetens bland lärarna. De universitetslärare som genomför trepartssamtalen har alla lång erfarenhet av arbete i grundskola men också av handledning av studenter. En konsekvens av denna prioritering är att andelen lärare med forskarutbildning är lägre jämfört med andra delar av utbildningen (25% av lärarna har licentiat- eller doktorsexamen).

Självständigt arbete

För att säkra vetenskaplig nivå och kompetens i kurserna i självständigt arbete, bemannas dessa kurser huvudsakligen av forskarutbildade lärare inom aktuella ämnesdidaktiska fält. Detta innebär att studenterna får kvalificerad handledning både när det gäller det vetenskapliga arbetssättet och i ämnesspecifika frågor.

Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK)

Av de fyrtioen lärare som undervisar i kurser inom UVK är fyra professorer, sjutton universitetslektorer (varav fyra docenter), sex doktorander, sju adjunkter, fyra adjungerade lärare, två timplärare och en med anställning som teknisk/administrativ personal. Sammanlagt är andelen disputerade 51%. Av lärarna har arton lärarexamen. Fjorton lärare har tidsbegränsad anställning. Tjugonio undervisar mindre än 10% av sin tjänst i utbildningen.

Den samlade lärargruppen har hög vetenskaplig och gedigen professionskompetens. Lärarna representerar den bredd av ämnen som den utbildningsvetenskapliga kärnan spänner över och de lärare som har disputerat har gjort det i ämnen av hög relevans för respektive kurser. Inom exempelvis kursen *Utbildningens historia och plats i samhället* har lektorerna disputerat i historia, idé- och

lärdomshistoria eller pedagogik och är aktiva forskare i forskningsgruppen ”Utbildningshistoria och utbildningssociologi”.

Huvuddelen av lärarna som undervisar inom den utbildningsvetenskapliga kärnan undervisar mindre än 10% i programmet. Bakgrunden till detta är att många av dessa lärare framförallt bidrar med enstaka föreläsningar. För utbildningen bidrar detta till att upprätthålla en hög vetenskaplig kvalitet och ämnesmässig bredd. En mindre grupp lärare tar dock ett större ansvar för kontinuitet, kursutveckling och samverkan med andra institutioner. Dessa är huvudsakligen tillsvidareanställda. Den enda kurs som har timlärare är kursen *Retorik, 3,5 hp*. Denna kurs samläses med övriga lärarutbildningsprogram och är organiserad i form av storföreläsningar och gruppövningar som kräver många lärare.

Kompetensutveckling

Enligt det lokala villkorsavtalet vid Stockholms universitet har alla lärare vid universitetet utrymme för kompetensutveckling inom ramen för sin anställning. För universitetslektorer gäller att undervisningsdelen för den enskilde läraren inom grund- och forskarutbildning i normalfallet ska omfatta högst 70% av årsarbetstiden inklusive examination och att den resterande delen av årsarbetstiden ska avsättas för forskning/utvecklingsarbete/egen kompetensutveckling (FUK-tid). För universitetsadjunkter gäller att undervisningsdelen för den enskilde läraren i normalfallet ska omfatta högst 85% av årsarbetstiden inklusive examination och att resterande del av årsarbetstiden ska avsättas för FUK. Vid MND har dock alla undervisande lärare och forskare minst 30% FUK-tid.

Kompetensutvecklingstiden används på olika sätt utifrån individuella och strategiska behov. Kollegial kompetensutveckling initieras och bedrivs framförallt på institutionsnivå. Ett exempel på strategiskt riktad kollegial kompetensutveckling inom matematikämnet är kompetensutveckling kring programmering. Bakgrunden till denna satsning var de ändringar av styrdokumentet för grundskolan som beslutades 2017 och som träder i kraft 2018. Kompetensutvecklingen har innefattat all undervisande personal inom matematikavdelningen vid MND och innehållit institutionsgemensamma föreläsningar, workshops och didaktiska fora. Didaktiskt forum är ett exempel på en form för kollegial kompetensutveckling som används vid MND där olika idéer, infallsvinklar och didaktiska frågor kan mötas och diskuteras. Matematikavdelningens didaktiska fora har VT18 fokuserat på frågor om digitalisering och programmering i matematik.

Av strategierna för Stockholms universitet 2015–2018 framgår att en av de viktigaste uppgifterna för SU är att åstadkomma bästa möjliga lärarutbildningar. Som ett led i detta utlyste rektor 6 miljoner kronor för utvecklingsprojekt inom lärarutbildningarna vid universitetet. Syftet var bland annat att stärka och stödja pågående utvecklingsarbete och ledde till den omläggning av programmen som genomfördes till HT17. Specifikt riktades utlysningen mot samverkan mellan institutioner, fakulteter och/eller områden för att genomlys progressionen i ett program, utveckla och kvalitetssäkra kurser, eller öka integreringen av den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda utbildningen. Projekt som beviljades medel av särskild relevans för grundlärarprogrammet inriktning 4–6 är: ”Planering och utvecklingsarbete kring kursen Eleven i skolan”, ”Planering och utvecklingsarbete kring kursen Skolan i samhället”, ”Samarbete i utbildningen av lärare i svenska: Läraranskulturer över institutionsgränserna” och ”Programmering i matematik i grundskolans tidiga skolår”. Även i tidigare utlysningar har ett flertal utvecklingsprojekt av relevans för programmet beviljats medel.

Individuella kompetensutvecklingsbehov följs upp systematiskt i utvecklingssamtal med närmaste chef en gång per år. Den individuella kompetensutvecklingen kan innefatta egen fördjupning eller deltagande i forskningsverksamhet inom ämnesområdet men också deltagande i kursverksamhet såsom universitetslärarutbildning, konferenser och, för adjunkter, deltagande i utbildning på master- och forskarnivå. Inom matematikdidaktik deltar för närvarande fyra universitetsadjunkter i utbildning

på forskarnivå. Satsningarna har syftat både till individuell kompetensutveckling och till att höja andelen disputerade inom lärarutbildningarna.

Vid Stockholms universitet finns Centrum för universitetslärarutbildning (CeUL) som syftar till att stödja lärare och institutioner att utveckla undervisning och skapa goda utbildningsmiljöer för att på bästa sätt underlätta studenters lärande. CeUL erbjuder en rad kompetensutvecklingskurser för lärare som undervisar på SU innefattande både behörighetsgivande universitetslärarutbildning och kompetensutvecklande kurser i högskolepedagogik. CeUL anordnar också årligen ”Lärarkonferensen” där lärare från hela universitetet ges möjlighet att presentera och diskutera pågående utvecklingsarbete. Konferensen 2018 innehöll 52 bidrag om ämnen som internationalisering, kursutveckling, kvalitetsarbete, kollegial utveckling, pedagogiska verktyg, normkritisk pedagogik, bedömning, IKT och lärande, handledning och undervisningsformer. I syfte att stärka möjligheterna för lärarutbildares individuella kompetensutveckling startades en särskild seminarierie/kurs, specifikt riktad till lärarutbildare, hösten 2017. Kursen syftar till att stärka lärarutbildares teoretiska reflektion kring utmaningar i den egna lärarutbildarpraktiken och erbjuda stöd i att ta tillvara egna och andras erfarenheter som lärarutbildare. Kursen ingår numera i CeUL:s ordinarie kursutbud och motsvarar högskolepedagogisk fortsättningskurs *Universitetslärarutbildning 2, 7,5 hp*.

Kompetensförsörjning

Anställning av lärare är de viktigaste besluten inom ett universitet. Vid SU sker den strategiska planeringen av rekrytering och kompetensförsörjning på institutionsnivå under tillsyn av områdesledningarna. När det gäller rekrytering av lärare för lärarutbildningarnas behov ingår det i SU:s strategiska plan 2015–2018 att ”Främja och utveckla anställningsformer, exempelvis adjungerade lärare, som möjliggör en nära koppling till yrkeslivet inom professionsutbildningar” samt ”Bevaka rekryteringen av lärare inom lärarutbildningarna, kopplat till bristen på disputerade lärare”.

De senaste årens kraftiga utbyggnad av lärarutbildningarna har medfört en hel del utmaningar vad gäller kompetensförsörjning. En allvarlig problematik är avsaknaden av motsvarande resurser för utbildningsvetenskaplig forskning i form av fakultetsanslag, vilket har lett till att befintliga forskningsresurser sprids över betydligt fler lärare i och med att lärosäten behöver öka universitetslärarresursen för att klara av utbildningsuppdraget. Detta är ett hinder i strävan att öka andelen disputerade lärare. Problemet har lyfts internt inom SU och i myndighetsdialog med utbildningsdepartementet. På sikt riskerar detta innebära en sjunkande andel disputerade lärare av den samlade lärarresursen, men också att resurserna då inte räcker för att upprätthålla en forskarutbildning som kan försörja lärarutbildningarna med vetenskapligt kompetenta lärarutbildare. Ytterligare en utmaning med en relativ minskning av forskningsanslag är att det kan göra det svårt att upprätthålla disputerade tillsvidareanställda lärares kompetens. Detta är ett hot på längre sikt mot en professionsförankrad lärarutbildning på vetenskaplig grund. I de olika delarna av programmet varierar andelen disputerade från 11% inom VFU till 75% inom kurser i svenska och svenskdidaktik.

I programmet står adjunkter för en stark professionskompetens med erfarenhet från fältet. Även de lärare, med bakgrund som lärare i skolan, som idag är aktiva forskare inom didaktik bidrar till utbildningens professionsförankring. För att tillgodose utbildningens behov av aktuella erfarenheter från skolan spelar också adjungerade lärare en viktig roll i våra kurser. En utmaning när det gäller att rekrytera både adjunkter och adjungerade lärare är den löneutveckling som skett i skolan framförallt för karriärlärare (förstelärare och lektorer). En lärare i skolan har idag ofta betydligt högre lön än vad lärosätena kan erbjuda. Detta innebär att universitetet både får svårare att rekrytera och att behålla lärarutbildare.

Under de närmaste åren står flera av institutionerna inför stora pensionsavgångar. Exempelvis vid MND finns ett behov att rekrytera totalt elva lärare under de närmaste fyra åren som en följd av pensionsavgångar. Därutöver innebär de tidigare beslutade utökningarna av platser i

grundlärarprogrammen ytterligare behov av lärare. När det gäller anställning av universitetslektorer har institutionen för avsikt att ersätta pensioneringar av universitetslektorer med nya universitetslektorer. Vid tidigare utlysningar av lektorat i både matematikämnets didaktik och naturvetenskapsämnenas didaktik har tjänsterna kunnat tillsättas i stor konkurrens. Under våren 2018 har också två adjunktstjänster i matematikämnets didaktik utlysts för att täcka upp för lärare som gått i pension eller avslutat sin tjänst för anställning i skolan. Institutionen har under de senaste tre åren rekryterat åtta adjungerade lärare. Ambitionen är att möta det ökade behovet av lärare som följer av de utökade platserna i lärarutbildningarna. I gruppen adjungerade lärare har institutionen haft förmånen att kunna rekrytera lärare som genomgått utbildning på forskarnivå till licentiat eller doktor inom matematikämnets eller naturvetenskapsämnenas didaktik. Dessa lärare är mycket värdefulla genom att de ger en direkt koppling till skolan samtidigt som de bidrar till utbildningarnas vetenskapliga grund.

I sin helhet bedöms den tillgängliga lärarresursen vid SU svara mot utbildningens behov av såväl vetenskaplig och professionsrelaterad kompetens som kontinuitet och tillgänglighet. SU står dock, i likhet med övriga lärarutbildningar i landet, inför strukturella utmaningar förknippade med samhällets behov av att utbilda fler lärare i kombination med otillräckliga forskningsanslag.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Stockholms universitet är ett av Sveriges stora forskningsuniversitet. Detta betyder att utbildningen sker i nära samband med forskning och att samtliga institutioner som deltar i grundlärarprogrammet har egna forskargrupper och egen utbildning på forskarnivå. Vid majoriteten av de medverkande institutionerna bedrivs forskning av hög relevans för undervisning och lärande i grundskolan och flertalet medverkar även i den gemensamma ämnesdidaktiska forskarskolan¹. Den utbildningsvetenskapliga forskningen vid universitetet är nationellt och internationellt framstående² och spänner över forskning om lärande, kunskapsbildning, utbildning och undervisning – från tvärvetenskapliga studier av kognitiva processer till ämnesdidaktisk forskning om undervisning och utbildningshistoria. Nedan ges exempel på vad utbildningsmiljön erbjuder i form av forskningsanknytning och professionsanknytning, den fysiska utbildningsmiljön, stödresurser samt vilken roll studenterna spelar för utbildningsmiljön.

Forskningsanknytning och professionsanknytning

Som framgår av avsnittet om personal ovan möter studenterna lärare med gedigen erfarenhet både av undervisning i skolan och av forskning inom olika områden. I den meningen präglas utbildningsmiljön inte bara av kontakten med akademien och dess olika forskningsfält, utan även av kontakten med den praktik som är studenternas framtida yrkesliv. Vissa delar av utbildningen har en högre andel disputerade lärare, t.ex. i svenska. I momenten sociolingvistik och språkhistoria undervisar enbart

---

¹ Jfr avsnittet om arbetsliv och samverkan.

² Enligt QS World University Rankings (som görs utifrån olika indikatorer där akademiskt rykte väger tyngst) rankas den utbildningsvetenskapliga forskningen vid SU högst i Sverige för 2017.

lärare som vid sidan av undervisningen också är aktiva forskare i dessa ämnen. Andra delar av utbildningen har en högre andel adjunkter.

Inom exempelvis matematikkurserna är lärarlagen sammansatta av adjunkter med lång erfarenhet av matematikundervisning i skolan och lektorer inom matematikdidaktik, vars forskning har nära anknytning till kursen huvudinnehåll. Denna forskning berör exempelvis elevers multiplikativa resonemang, matematisk argumentation och bedömning i matematikklassrum. I samarbetet mellan Matematiska institutionen och MND har seminarier utvecklats där en matematiker och en matematikdidaktiker gemensamt undervisar om talteori. I dessa seminarier erbjuds studenterna möjlighet att fördjupa sin egen matematiska förståelse och samtidigt pröva didaktiska modeller för undervisning inom de aktuella årskurserna.

När studenterna läser kursen *Eleven i skolan*, 22,5 hp (UVK II) kommer de i kontakt med tre olika utbildningsmiljöer som är knutna till de övergripande forskningsfälten pedagogik och allmäntdidaktik, barn- och ungdomsvetenskap samt specialpedagogik. Kontakten med dessa forskningsfält sker i föreläsningar och seminarier där studenterna dels träffar seniora forskare som är aktiva inom något av dessa fält, dels får ta del av och diskutera forskningsresultat som är relevanta för såväl forskningsfälten som lärarprofessionen. Utbildningsmiljön är präglad av vetenskapliga kärnvärden som kritiskt förhållningssätt, transparens och etik. Undervisningen är i huvudsak campusförlagd, men inkluderar två fältarbeten där studenterna genomför mindre empiriska undersökningar ute på skolor.

Inom vissa kurser deltar lärare med specialistkompetens från flera andra institutioner. Som exempel kan nämnas kursen *Naturvetenskap och teknik för grundlärare*, 30 hp. I den fasta lärargruppen ingår fem adjunkter, en adjungerad lärare, en forskarstuderande och en professor från MND och KTH. Alla i lärargruppen har en bakgrund som lärare inom naturvetenskap och/eller teknik i skolan. Dessutom möter studenterna föreläsare från en rad olika naturvetenskapliga specialområden (biokemi, teoretisk fysik och molekylärbiologi) för att, genom direkta möten med framstående naturvetenskapliga forskare, ge studenterna en känsla för naturvetenskap vid forskningsfronten och förståelse för naturvetenskapens karaktär.

Det finns ett stort utbud av öppna föreläsningar och seminarier vid Stockholms universitet varav en betydande del är relevanta både för lärarutbildare, lärare i skolan och lärarstudenter. Utbudet av internationell spetsforskning inom exempelvis naturvetenskap, geovetenskap och litteraturvetenskap, för att nämna några områden, utgör en mycket stark resurs på lärosätet. Även programansvarig institution arrangerar en rad öppna föreläsningar. Ett exempel är *Mathematics Education Research Seminars* (MERS) som hålls en gång per månad och fokuserar aktuell forskning inom matematikämnets didaktik. Ett annat årligen återkommande evenemang är *Svend Pedersen Lecture Award* som tilldelas en internationell forskare vars forskning haft stor betydelse för lärarutbildning i matematik och naturvetenskap. Dessa öppna föreläsningar kan också läggas in som del i schemat för en kurs. Liknande seminarieverksamhet finns även vid övriga medverkande institutioner i programmet.

Fysiska miljöer för lärarutbildning

Vid Stockholms universitet har studenterna god tillgång till ändamålsenlig virtuell och fysisk utbildningsmiljö. Det finns gott om studieplatser, tysta läsplatser och grupparbetsplatser inom universitetsbiblioteket och till viss del vid de medverkande institutionerna. För utbildningens behov finns också estetiska verkstäder för musik-, bild-, dans-, drama- och multimodal undervisning samt salar utrustade för laborativt arbete inom naturvetenskapliga ämnen. Genom universitetets placering i nära anslutning till nationalstadsparken har flera kurser inom programmet kunnat lägga in utomhusdidaktiska inslag.

Kursen *Naturvetenskap och teknik för grundlärare 4–6*, 30 hp är ett exempel på en kurs där studenterna får möta en stor variation av miljöer för undervisning. Kursens seminarier ges inte bara i

SU:s och KTH:s egna undervisningslokaler utan också utomhus (i Nationalstadsparken och Tyresta nationalpark), i extramurala miljöer (såsom Vetenskapens hus, Naturhistoriska riksmuseet och Arkitektur- och designcentrum) samt i skolan (Sturebyskolan och Globala gymnasiet).

Centrala stödresurser för lärarstudenter

Vid Stockholms universitetsbibliotek finns Studie- och språkverkstaden för studenter som behöver stöd i att utveckla studiestrategier och sitt akademiska skrivande. Det finns möjlighet för enskilda studenter att boka individuell handledning, att gå på föreläsningar, seminarier eller delta i en skrivgrupp. Studenterna har tillgång till alla bibliotekets digitala och analoga resurser, såsom databaser, e-böcker, talböcker, etc. Biblioteket erbjuder mycket kvalificerat stöd i form av kunnig personal som kan ge handledning och stöd under studietiden. Vid Stockholms universitet finns även Medieverkstan som är en öppen lärandemiljö med IT/IKT-pedagoger på plats. Medieverkstan erbjuder alla lärarstudenter stöd i skapandet av multimediala produktioner inom ljud, bild, video och text samt stöd i arbetet med redovisningar, projekt och digital portfölj. Lärarstudenter har även möjlighet att låna utrustning, till exempel digital ljud- och videoinspelningsutrustning och stillbildskameror.

Studentmedverkan i skapandet av en kreativ utbildningsmiljö

Studentrådet vid MND är det forum som samlar grundlärarstudenter 4–6 kring frågor som rör utbildningen och studiesociala aktiviteter. Ett exempel på studenternas bidrag till skapandet av en kreativ utbildningsmiljö är ”Lärarrummet i Gula Villan”. ”Lärarrummet” är en mötesplats för lärarstudenter som arrangeras i samarbete mellan studentkåren och universitetet. Varje termin anordnas lunchseminarier med gratis lunch och föreläsningar för lärarstudenter. Ibland deltar forskare och lärare från universitetet och ibland bjuds olika organisationer in för att hålla seminarier. Exempel på seminarier som arrangerats är: ”Att snacka sex med RFSU”, ”Att knarka i skolan” i samarbete med projektet Narkotikafri skola, ”Att utmana invanda mönster med kropp och kultur”, ”Att undervisa källkritik, historiebruk och rasism” med Forum för levande historia och ”Att se och använda specialpedagogiska perspektiv”.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. *visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Med utgångspunkt i examensmålmatrixen behandlas målet i programmets alla ämnes- och ämnesdidaktiska kurser, i VFU-kurserna, samt i UVK-kurserna *Utvärdering och utvecklingsarbete i*

undervisning och skola, 4 hp och Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning för grundlärare årskurs 4–6.

Det första exemplet som ges här är från de tre matematikkurserna i programmet. I de aktuella kurserna säkras examensmålet genom individuell salstentamen där ämneskunskaper, relevanta för undervisning i grundskolans årskurs 4–6 prövas. För var och en av kurserna framgår det av titeln vilket innehåll som är centralt.

	Matematik för grundlärare årskurs 4–6, I: Taluppfattning och aritmetik	Matematik för grundlärare årskurs 4–6 II: Geometri	Matematik för grundlärare årskurs 4–6 III: Algebra, sannolikhet, statistik, samband och förändring 15 hp, Del 1, Matematikkunskap för undervisning, 5 hp
	Efter att ha genomgått kursen förväntas studenten kunna:		
[1]	uppvisa ämneskunskaper adekvata för undervisning i taluppfattning och aritmetik i årskurs 4–6	uppvisa ämneskunskaper adekvata för undervisning i geometri i årskurs 4–6	uppvisa ämneskunskaper i algebra, sannolikhet, statistik, samband och förändring relevanta för undervisning i matematik i årskurs 4–6
[2]	<i>använda</i> olika representationsformer för tal och aritmetik	<i>kommunicera matematik</i> med hjälp av olika representationsformer	<i>använda</i> olika representationsformer och <i>visa kunskaper</i> i problemlösning och resonemang i relation till matematiskt innehåll
	Lärandeaktivitet		
	Föreläsningar, gruppövningar, seminarier, räknestugor	Föreläsningar, gruppövningar, seminarier, räknestugor	Föreläsningar, gruppövningar, seminarier
	Examinationsform		
	Skriftlig individuell tentamen	Skriftlig individuell tentamen	Skriftlig individuell tentamen

De förväntade studieresultaten i Matematik I examineras vid en skriftlig individuell tentamen där studenten ska visa dessa ämneskunskaper genom att exempelvis genomföra numeriska beräkningar på flera olika sätt, samt visa hur detta kan representeras med ord, bild, laborativt material och symbolspråk. Den individuella tentamen i Matematik II prövar studentens ämneskunskaper för undervisning i geometri i årskurs 4–6 genom att studenten exempelvis ska motivera en lösningens giltighet samt bedömning av hur väl hen underbygger sina motiveringar med matematiska argument. Matematik I och Matematik II fokuserar inledningsvis under fem föreläsningar med efterföljande gruppövningar på ett fördjupat perspektiv på aktuellt matematiskt område. Föreläsningarna har fokus på studentens egna matematiska utveckling för undervisning i matematik och i efterföljande gruppövningar bearbetar studenterna det matematiska innehållet. Undervisningen senare i kursen är utformad för att behandla didaktiska aspekter av respektive område, med tydlig koppling till den inledande fördjupningen. Matematik III har ett något annorlunda upplägg, där ingår nio seminarier och föreläsningar med fokus på studentens egen matematiska utveckling för undervisning i matematik, inkluderande olika representationsformer och med fokus på problemlösning- och resonemangsförmåga. Den skriftliga tentamen prövar studenternas egna färdigheter och ämneskunskaper i algebra, sannolikhet, statistik, samband och förändring, relevanta för undervisning i matematik i årskurs 4–6.

Progression mellan dessa kurser sker på såväl bredd som djup då det matematiska innehållet utökas och integreras över tid. Förväntade studieresultat vad gäller att *uppvisa kunskaper* [1] illustrerar bredden, medan verben (kursiverade) i [2] karaktäriserar vari fördjupningen består. I betygskriterierna för Matematik II exemplifieras hur det förväntade studieresultatet operationaliseras i bedömningskriterier betygen för A, C, och E.

	A	C	E
uppvisa ämneskunskaper adekvata för undervisning i geometri i årskurs 4–6	Visar både djup och bredd i ämneskunskaper adekvata för undervisning i åk 4 - 6.	Visar goda ämneskunskaper adekvata för undervisning i åk 4 - 6.	Visar ämneskunskaper adekvata för undervisning i åk 4 - 6.

Nästa exempel är hämtat från kursen Svenska I, delkurs 3, *Språkanalys med svensk fonologi och grammatik*, 6 hp och visar exempel på progression inom kursen, samt hur innehållet relaterar till kurser senare i utbildningen. Delkursen består totalt av fem föreläsningar, fyra grammatikstugor och sju seminarier. Kursen har föregåtts av två delkurser: *Läs- och skrivutveckling ur ett didaktiskt perspektiv*, 4,5 hp och *Sociolingvistik, språkkultur och grannspråk*, 4,5 hp. Den litteratur som används är hämtad från aktuell språkvetenskaplig forskning. Delkurs 3 inleds med en föreläsning med temat ”Vad en 4–6-lärare behöver kunna om svenska språkets uppbyggnad” för att kunna stödja sina elevers språk- läs- och skrivutveckling. I tabellen nedan ges exempel på hur ett av fyra förväntade studieresultat i delkurserna operationaliseras i olika undervisningsformer.

Exempel på förväntat studieresultat	Föreläsning 3	Grammatikstuga 3	Seminarium 3
Redogöra för viktiga drag i svenskans morfologi och syntax	Syntax: meningstyper och grundläggande ordföljd	Fraser, satsdelar, meningstyper och ordföljd.	Mer om syntax: meningstyper, ordföljd och bisatser.

Målet med föreläsning 3 är att studenterna ska få kunskap om och förståelse för begreppet *grafiska meningar* och kunna skilja dem från *syntaktiska meningar*, samt kunna redogöra för olika typer av syntaktiska meningar. De texter som används är såväl skönlitterära som autentiska elevtexter som studenterna sedan arbetar vidare med i Grammatikstuga 3. Grammatikstugans innehåll bygger i hög grad på studenternas egna önskemål och behov, medan de övriga undervisningsformerna är styrda. I seminarium 3 fördjupas sedan kunskapen om språkets uppbyggnad och man diskuterar hur denna kunskap kan omsättas till att gynna studenternas språkutveckling. Delkursen avslutas med en individuell salstentamen.

I termin 5, delkurs 1 i Svenska II, sker en progression mellan delkurserna då studenterna ytterligare fördjupar sin kunskap om textanalys och elevers skrivande. Den sista delkursen i Svenska II ger studenterna fördjupad kunskap och förståelse för språk- och kunskapsutveckling ur ett didaktiskt perspektiv. Ytterligare fördjupning i ämnet sker i kursen *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning* 7,5 hp (Del 2) i termin 7.

I kursen *Utvärdering och utvecklingsarbete i undervisning och skola*, 4 hp behandlas frågor om systematiskt kvalitetsarbete som ett centralt uppdrag i skolan samt olika modeller för lokalt utvecklingsarbete. Studenten förväntas efter avslutad kurs kunna ”beskriva, jämföra och diskutera olika metoder, modeller och teorier för utvecklingsarbete i skolverksamheten”. Examinationen sker dels genom en gruppuppgift som består i att gruppen väljer en skola med ett utvecklingsbehov och utarbetar lämpliga strategier för att åtgärda föreliggande problem, dels genom att denna gruppuppgift granskas och diskuteras utifrån möjligheter och begränsningar med koppling till kurslitteratur och kursinnehåll i en individuell skriftlig examinationsuppgift

Den förändrade programstrukturen som innebär att matematik, svenska och engelska är jämnt fördelade över utbildningen ses som en styrka. Detta möjliggör en progression i såväl kunskapsinhämtande som förståelse för yrkesutövningen över tid. Genomgående i kurserna betonas betydelsen av att förhålla sig till aktuell forskning och att omsätta den till att gynna alla elevers lärande.

En styrka i matematikkurserna är samarbetet mellan MND och Matematiska institutionen där ämneskunskaper och didaktik integreras, endera i gemensamma seminarier eller med ämnesföreläsningar och efterföljande seminarier där matematikinhållet bearbetas didaktiskt. Litteraturen som används i matematikkurserna utgår också från aktuell och relevant matematikdidaktisk forskning. Studenterna uttrycker i kursvärderingar att denna integrering är viktig och relevant för deras framtida yrke.

Progressionen inom matematikkurserna fokuserar både bredd och djup. Detta gör att de förväntade studieresultaten rörande examensmålet är snarlika då det gäller ämneskunskaper, eftersom de olika kurserna behandlar olika områden inom matematiken. Ett utvecklingsområde som matematiklärargruppens kursråd fokuserar är att tydligare formulera ”big ideas” som man återkommer till i alla matematikkurser i syfte att fördjupa kunskap och förståelse i ämnet. En annan utmaning är att formulera betygskriterier som är tydliga utan att bli för specifika. Det sker kontinuerligt ett arbete i matematiklärargruppen kring tydlighet och progression i betygskriterier och hur de ska kommuniceras/behandlas i kurserna. För att studenterna ska bedömas likvärdigt så sker sambedömning i alla matematikkurser.

Ett utvecklingsområde som identifierats för att öka koherensen mellan kurserna i svenska är att göra kursplanerna mer enhetligt utformade, vilket bl.a. studenterna påpekat i programrådet. Eftersom respektive kurs i svenska ges av antingen två eller tre institutioner behöver också mer utrymme ges så att ansvariga lärare får möjligheter att koordinera kurserna över institutionsgränserna. Ett steg i denna riktning är att ett övergripande samarbete påbörjats mellan ISD och Svefler sedan HT17, som innebär att kurslärarna har möjlighet att på arbetstid auskultera hos varandra för att öka medvetenheten om hur samspelet mellan ämnesspecifik och didaktisk kompetens kan utvecklas ytterligare. Liknande auskultationer har tidigare genomförts på MND.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Att studenten uppnått examensmålet efter avslutad utbildning säkerställs genom att det behandlas med ökad progression i ett flertal kurser från UVK I fram till och med *Självständigt arbete* på avancerad nivå. UVK-kursen *Kunskap och vetenskap 2,5 hp* ger redan i termin 2 en introduktion till vetenskapsteori med särskilt fokus på innebörder av vetenskapligt förhållningssätt, akademisk kunskapsyn och objektivitet. Studenten förväntas efter genomförd kurs kunna: ”definiera

grundläggande relevanta begrepp såsom vetenskap, kunskap och objektivitet”, ”grunderna för att analysera och värdera vetenskaplig argumentation”, samt ”resonera kring utmaningar förknippade med vetenskapliga undersökningar”. Kurslitteratur och webbfilmer tar upp centrala begrepp och distinktioner. I den skriftliga tentamen examineras studenternas förståelse av relevanta begrepp. Vidare examineras grunderna för att analysera och värdera vetenskaplig argumentation. Studenten ska visa förståelse av relationen mellan vetenskaplig forskning, goda skäl och sanning. Dessutom provas studentens kunskaper i att resonera kring utmaningar förknippade med vetenskapliga undersökningar.

I UVK-kursen *Teorier om lärande och individens utveckling*, 7,5 hp i termin 4 ska studenten efter avslutad kurs kunna ”använda centrala teoretiska begrepp från kurslitteraturen för att analysera elevers lärande och utveckling”. Detta görs inom ramen för ett individuellt fältarbete ute på skolor. I seminarier om deltagande observation och fältarbetets olika faser får studenten stöd i att fördjupa sin kunskap och förståelse om kvalitativa metoder för datainsamling samt analys av kvalitativa data. Fältarbetet fungerar sedan som underlag för examination.

Studenterna skriver sina självständiga arbeten inom antingen matematik, NO/Tk, språk eller SO. I *Självständigt arbete* på grund- och avancerad nivå i matematikämnets didaktik examineras målet genom att studenten på grundnivå ska kunna ”formulera en forskningsfråga eller en problemställning med relevans för undervisning i matematik i grundskolans årkurser 4–6, och med stöd i relevant litteratur” och på avancerad nivå ska kunna ”identifiera och formulera en problemställning med relevans för undervisning i matematik i grundskolans år 4–6, med stöd i relevant litteratur”. Kursen på grundnivå behandlar grundläggande ämnesdidaktisk forskningsmetodik och akademiskt skrivande. Kursen på avancerad nivå ger fördjupade kunskaper i ämnesdidaktisk forskningsmetodik samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Detta behandlas i seminarier i kursen, till exempel utifrån dokumentation av undervisningspraktiker och studentens egna empiriska undersökningar. I undervisningen diskuteras teoretiska och metodologiska ställningstaganden, kvalitativa och kvantitativa metoder för datainsamling, samt deras relevans för aktuell frågeställning. Progressionen mellan grund- och avancerad nivå innebär att studenterna inkluderar en större andel internationell forskning, fördjupar sin kunskap kring analysmetoder, samt tydligare argumenterar för studiens relevans för praktiken.

Generellt använder studenterna kvalitativa forskningsmetoder i högre utsträckning än kvantitativa då de genomför sina självständiga arbeten. I seminarier diskuteras lämpliga metodval i relation till studentens forskningsfråga och vilken typ av information som är möjlig att erhålla utifrån olika metoder. I samband med detta lyfts även frågor om generaliserbarhet, validitet och reliabilitet. Även om de flesta studenter utgår från en speciell metod, exempelvis semistrukturerade intervjuer med ett litet antal informanter, så genomförs årligen självständiga arbeten där flera metoder använts för att belysa ett fenomen. Det kan vara enkäter som ligger till grund för senare fokusgruppsintervjuer, eller läromedelsanalys kombinerat med djupintervjuer med några lärare, för att nämna ett par exempel. I det slumpade urvalet till denna utvärdering är nio arbeten skrivna i svenska och tre i matematik. Nio av dessa (sex i svenska och tre i matematik) utgår från semistrukturerade intervjuer med tre till åtta lärare. Ett arbete utgår från textanalys som metod och i de övriga två arbetena har studenterna använt kombinationer av metoder i form av textanalys och intervjuer med lärare eller elevenkäter och intervjuer med lärare.

Exemplen ovan synliggör att studenterna tidigt i utbildningen möter frågor om vetenskapsteori och metod för att senare, under de självständiga arbetena fördjupa denna kunskap i arbetet med egna projekt. Vad som framkommer i beskrivningen ovan är att de förväntade studieresultaten i *Självständigt arbete I* och *II* är snarlika. Detta gäller även betygskriterierna, vilket bidrar till otydlighet beträffande vari progressionen ligger för både studenter och handledare. Andelen studenter som når de högsta betygen, framförallt på grundnivå, är lågt, vilket bör kunna förändras med en ökad differentiering av de förväntade studieresultaten.

Kursrådet för självständiga arbeten på MND arbetar för närvarande med att tydliggöra progressionen mellan självständiga arbeten på grund- och avancerad nivå och har regelbundna möten med handledare och examinatorer för att öka samsynen om vilka krav på vetenskaplighet som kan ställas på respektive nivå. På en övergripande nivå arbetar programrådet tillsammans med kursansvariga institutioner för att stärka relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i hela programmet. Omorganiseringen av UVK innebär dessutom en förstärkning av ämnesdidaktiskt inriktad forskningsmetodik, då delkursen *Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik*, 5 hp, inom UVK III, till en del är särskilt inriktad på just ämnesdidaktisk forskningsmetodik inför det sista självständiga arbetet på avancerad nivå.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Genomgående i utbildningen finns en strävan att knyta teori till praktik och vice versa för att studenterna, utifrån ett kritiskt förhållningssätt, ska utveckla förmåga att systematiskt reflektera över och utveckla sin praktik. Tyngdpunkten på färdighet och förmåga ligger i slutet av utbildningen men behandlas delvis i tidiga kurser. Exempelen nedan visar hur examensmålet behandlas i såväl teoretiska kurser som i VFU.

I alla VFU-kurser ska studenten ”utifrån gjorda erfarenheter av egen undervisning eller egna lärandeaktiviteter diskutera och ge exempel på egna styrkor och utvecklingsområden”. Detta visar att studenterna tränas i att inta ett kritiskt förhållningssätt i förhållande till sin professionsutveckling. Studenterna skriver en självvärdering där de reflekterar över egna styrkor och svagheter med utgångspunkt i förväntade studieresultat och sin egen handlingsplan för VFU. Självvärderingen ligger sedan till grund för trepartssamtalet. Studenternas reflektioner fördjupas därigenom under utbildningen.

Ett förväntat studieresultat i VFU III, termin 5, är att studenten självständigt ska kunna ”skriva och motivera egna planeringar för lärandeaktiviteter i olika ämnen med tydliga mål som är relaterade till ämnesdidaktiska teorier och relevanta nationella styrdokument samt genomföra och tillsammans med andra utvärdera aktiviteterna mot de planerade målen”. Detta innebär att studenterna ska skapa fyra lektionsplaneringar, en inom vart och ett av ämnena matematik, svenska, engelska samt ytterligare ett ämne de läst i utbildningen. I en av lektionerna ska studenterna planera så att eleverna får möjlighet att

bedöma sitt eget lärande. Alla val ska motiveras utifrån ämnesdidaktisk kurslitteratur och styrdokument, och lektionsplaneringarna examineras som en del av VFU-portföljen.

I termin 7 läser studenten UVK-kursen *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning för grundlärare årkurs 4–6* (AN). I denna kurs förväntas studenten att alltmer självständigt kunna reflektera över kunskapssyn, kunskapsprogression och kunskapskvaliteter, bedömning och betygssättning av elevers ämneskunskaper utifrån aktuell forskning och gällande styrdokument. I kursen används såväl generell litteratur om perspektiv på läroplaner och bedömning, som specifikt ämnesdidaktisk litteratur. Ett innehåll i kursen är historiskt komparativa analyser av läroplaner som styrdokument, men också av 'läroplaner' på andra nivåer som klassrum och i politiska beslut. Studenten möter forskare från MND med spetskompetens inom området tillsammans med konstruktörer av nationella ämnesprov och stödmaterial för lärares bedömning från Skolverket. Härigenom blir relationerna mellan undervisning och bedömning samt forskning och policy perspektiv som löper genom kursens alla delar. Studenten förväntas kunna analysera och artikulera dessa relationer i muntliga och skriftliga examinationer kopplade till studentens kommande verksamhet som lärare.

Under den sista VFU:n ska studenten genomföra minst 40 lektioner. Genom dessa lektioner förväntas studenten visa färdighet och förmåga att "självständigt och med hjälp av teorier om lärande och fördjupade kunskaper om betyg och bedömning dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling, samt konstruktivt kommunicera bedömningen till eleverna". Det förväntade studieresultatet examineras i VFU-rapporten, där handledaren lämnar bedömningsunderlag till kursansvarig lärare i VFU-rapporten. Examensmålet provas även i en muntlig examination där studenten, utifrån didaktisk litteratur, tar ett lärarperspektiv och för en argumentation kring exempelvis läxor i skolan, formativ bedömning, val av läromedel, etc.

I kursen *Självständigt arbete II* (AN) tränar studenterna förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över relevanta forskningsresultat i syfte att bidra till kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet. Undervisningen sker i gruppseminarier, i individuell handledning samt i en övningsventilering och examineras både muntligt och skriftligt. Studenterna ska, mot bakgrund av ämnes- och ämnesdidaktiska studier, under handledning, planera, genomföra och rapportera ett självständigt arbete. Efter kursen förväntas studenten bland annat kunna "planera, genomföra och rapportera en undersökning som behandlar en ämnesdidaktisk problemställning", samt "diskutera resultaten från en egen undersökning i förhållande till yrkesområdet och kunskapsutvecklingen inom det ämnesdidaktiska fältet".

En styrka i relation till examensmålet är det sätt som VFU-kurserna, UVK-kursen *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning för grundlärare 4–6* och *Självständigt arbete II* knyter ihop utbildningen. Många studenter betonar att det är just i dessa kurser som de börjar se helheter samt förstå hur teori och praktik hör ihop.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

I de ämnesdidaktiska kurserna är parallellprocesser centrala, vilket innebär att undervisning som studenterna deltar i ofta kan översättas till en skolpraktik och användas i undervisning med elever.

Ett moment som utgör en viktig del i att öka professionsanknytningen och att koppla teori – praktik under utbildningen är det stråk av mikroundervisning som bl.a. förekommer i Matematik I, II och III. Syftet är att utveckla studenternas färdighet och förmåga att planera för undervisning i matematik med utgångspunkt i matematikdidaktisk forskning och aktuella styrdokument. Progression i kopplingen mellan teori och praktik inom de tre kurserna är centralt och har utvecklats till tre moment av mikroundervisning. Det innebär övning i att leda undervisning där krav på innehåll och teorianknytning ökar över tid. I kurs I ska studenter *förklara* hur ett historiskt talsystem fungerar och ge sina studiekamrater några uppgifter för att utvärdera huruvida förklaringen var tydlig. I kurs II planerar studenterna gruppvis en undervisningssekvens utifrån ett givet begrepp i geometri. Efter återkoppling från lärare och medstudenter vidareutvecklas planeringen och examineras genom individuell redovisning i tvärgrupper. I kurs III är fokus på extramuralt lärande, dvs undervisning på annan plats än i klassrummet. Studenterna ska formulera ett problem som endast kan lösas på vald plats. Kamratbedömning av problemet sker och därefter genomförs en aktivitet i samverkan med elever i årskurs 4–6. Studenterna ansvarar för att varje elevgrupp löser de matematiska problemen på platsen. Momentet examineras i en individuell muntlig examination med fokus på att reflektera över inkluderande undervisningsmetoder och didaktiska lösningar som främjar elevers matematikutveckling samt användandet av olika uttrycksformer för att främja elevers lärande.

Exemplet visar hur studenterna ges möjlighet att utveckla färdighet och förmåga att planera ämnesundervisning och tillämpa metoder som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. En styrka i denna progression är att matematikinnehåll och ämnesdidaktik, inklusive metodik, integreras och fördjupas succesivt genom förväntade studieresultat som tydligt knyter an till tidigare/senare kurser. Lärare undervisar ofta i mer än en av kurserna och har därmed kunskap om hela kurspaketet.

Examensmålet behandlas återkommande i ämnesdidaktikkurser i matematik, svenska, engelska, NO/TK, samt VFU. I den verksamhetsförlagda utbildningen är progressionen av förmågan framskriven, och den examineras i relation till de förväntade studieresultaten nedan.

Under utbildningen förväntas studenten utveckla färdighet och förmåga att med ökad självständighet planera, genomföra samt leda undervisning utifrån både kvalitativa och kvantitativa aspekter.

VFU I	VFU III	VFU IV
<i>under handledning</i> skriva och motivera egna lektionsplaneringar för undervisning i svenska, engelska och matematik med tydliga mål som är relaterade till relevanta nationella styrdokument	<i>självständigt</i> skriva och motivera egna planeringar för lärandeaktiviteter i olika ämnen med tydliga mål som är relaterade till <i>ämnesdidaktiska teorier</i> och relevanta nationella styrdokument samt <i>genomföra och tillsammans med andra utvärdera</i> aktiviteterna mot de planerade målen	självständigt skriva och motivera <i>en längre ämnesintegrerande planering</i> med tydliga mål som är relaterade till ämnesdidaktiska teorier och relevanta nationella styrdokument, samt självständigt genomföra och tillsammans med andra utvärdera och utveckla planeringen mot målen
<i>under handledning</i> och utifrån ämneskunskaper och ämnesdidaktiska kunskaper leda undervisning och lärandeaktiviteter samt reflektera över sitt ledarskap	<i>självständigt och på ett tydligt och strukturerat sätt</i> leda undervisning utifrån adekvata <i>ämneskunskaper, ämnesdidaktiska och didaktiska kunskaper</i> samt <i>utvärdera styrkor och utvecklingsområden</i> i det egna ledarskapet	självständigt och <i>ansvarsfullt leda och utveckla</i> lärandeaktiviteter i <i>samtliga ämnen</i> utifrån adekvata ämneskunskaper, ämnesdidaktiska och didaktiska kunskaper

I tabellen ovan finns både den nya och den gamla strukturen på VFU representerad. Idag är förväntade studieresultat i VFU ofta formulerade som betygskriterier, vilket kommer ändras när kursplanerna för de nya kurserna tas fram. Förväntade studieresultat i kursplanerna i den nya strukturen kommer att bli mer programspecifika, vilket till exempel innebär att *lärandeaktiviteter* (samma skrivning förekommer i F-3) kommer att ersättas av *undervisning* och att progressionen kommer att skrivas fram tydligare.

I den campusförlagda utbildningen struktureras progressionen i didaktik, ämnesdidaktik och metodik som krävs för yrkesutövningen på olika sätt och exemplen nedan illustrerar hur denna progression i förväntade studieresultat kan se ut i svenska:

Svenska I, delkurs 1	Svenska II, delkurs 3	UVK III, delkurs 2 (fokus på språk)
Planera, presentera och diskutera läs- och skrivutveckling ur ett första- och andraspråksperspektiv med utgångspunkt från skolans styrdokument och svenskämnets didaktik och med beaktande av elevers varierande förutsättningar och erfarenheter.	Planera, presentera och analysera litteratursamtal i skolan med hänsyn till elevens erfarenheter och omvärldskunskap samt med beaktande av ett intersektionellt perspektiv.	Reflektera över kunskapsyn, kunskapsprogression och kunskapskvaliteter, bedömning och betygssättning av elevers ämneskunskaper utifrån aktuell forskning och gällande styrdokument.
Muntlig, skriftlig examination	Muntlig examination	Skriftlig individuell tentamen

Studenterna får stöd i att planera sin svenskundervisning i en progression och utifrån olika perspektiv genom utbildningen. I Svenska I ska studenterna gruppvis skapa en lektionsplanering som de anser vara språkutvecklande. Efter respons av kursläraren bearbetas uppgiften för att senare i en muntlig examination diskuteras och analyseras av kurskamrater. Planeringen prövas med elever i VFU I och följs upp och diskuteras med VFU-handledaren. I Svenska II ska studenterna, förutom att planera och presentera en undervisningssekvens, också kunna analysera ett litteratursamtal. Detta bygger på ett moment i Svenska I om olika textanalyser. I *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning årkurs 4–6*, delkurs 2, ska studenterna tillämpa kunskaper i svenska för att analysera och bedöma elevers visade kunskaper men nu med högre grad av självständighet. Kurserna består av föreläsningar som avser att ge en överblick över forskning inom fältet, workshops och seminarier, som följs upp av

specifika tillämpningsuppgifter för att fördjupa och befästa lärandet. I kurserna används både muntliga och skriftliga examinationer.

Exemplen ovan visar att studenten tidigt i utbildningen förväntas genomföra planering och undervisning med mycket handledning, för att i sista VFU:n självständigt planera och genomföra ett eget ämnesintegrerat projekt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Målet behandlas i de flesta ämnesdidaktiska kurser, samt i UVK II och i sista VFU:n. Varje elevs lärande och utveckling är en central utgångspunkt i undervisningen och synliggörs genom didaktiska val av representationsformer, modeller för undervisning och val av exempel i undervisningen, för att nämna några aspekter. Exemplen under Mål 4 och 5 är tätt sammankopplade då all planering och genomförande av undervisning förutsätter beaktande av elevers olika förutsättningar. Detta synliggörs i exemplet i svenska ovan.

UVK-kursen *Specialpedagogik* i termin 7 behandlar särskilt skolans ansvar att ge *alla elever* möjlighet till delaktighet i undervisningen, genom att fokusera på hur både innehåll och organisering får konsekvenser för elevers lärande. Ett förväntat studieresultat i kursen är att i samverkan med andra kunna identifiera och hantera specialpedagogiska behov och kunna anpassa undervisning till individ och grupp i klassrummet. Etiska dilemman belyses i relation till specialpedagogiska insatser såsom t.ex. extra anpassning av undervisning. I kursen ingår föreläsningar och seminarier om vanligt förekommande funktionsnedsättningar och diagnoser, samt anpassade förutsättningar oberoende av funktionsnedsättning, etnicitet, genus och social klass. I en workshop behandlas digitala redskap till gagn för alla men speciellt för elever i behov av anpassningar i undervisningen. I kursens fältarbete intervjuas företrädare för olika professioner kring specialpedagogiskt arbete. Fältarbetet examineras muntligen. Den skriftliga examinationen behandlar en fallbeskrivning där studenten ska använda kursens kunskapsinnehåll för att visa färdighet och förmåga att tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning för alla elever. Detta återkommer i sista VFU-perioden, där studenterna ska utveckla förmågan att ”*under handledning anpassa sin undervisning till elevers olika behov av särskilt stöd*”.

Studenterna får tidigt i utbildningen öva på att tolka och analysera elevarbeten, och exemplet nedan visar hur progressionen i Matematik I, II och III ser ut när det handlar om studenternas färdighet och förmåga att analysera elevers visade kunskaper för att planera för fortsatt undervisning.

Matematik för grundlärare årskurs 4–6, I: Taluppfattning och aritmetik	Matematik för grundlärare årskurs 4–6 II: Geometri	Matematik för grundlärare årskurs 4–6 III: Algebra, sannolikhet, statistik, samband och förändring 15 hp, Del 2, Planering för undervisning och lärande 6,5 hp
Efter att ha genomgått kursen förväntas studenten kunna:		
i relation till grundskolans styrdokument och matematikdidaktisk teori beskriva elevers kunskaper i taluppfattning och aritmetik	undersöka, analysera och beskriva elevers kunskaper i geometri med utgångspunkt i aktuella styrdokument och ämnesdidaktisk forskning,	beskriva och analysera det matematiska innehållet i uppgifter, planerad undervisning och elevarbeten samt hur begrepps-, resonemangs- och problemlösningsförmågorna kan fokuseras, i relation till aktuella styrdokument.
Lärandeaktivitet		
Föreläsning, seminarier	Föreläsning, seminarier	Föreläsningar, gruppövningar, seminarier
Examinationsform		
Skriftlig individuell tentamen	Skriftlig individuell tentamen	Skriftlig individuell tentamen

I Matematik I får studenterna en föreläsning och ett seminarium som handlar om vad man kan se i elevlösningar. Under ytterligare ett seminarium får de ta del av autentiska beräkningsstrategier som elever har föreslagit och undersöka huruvida de fungerar eller ej. Examination sker i skriftlig tentamen där studenterna ska tolka hur elever har utfört beräkningar, härma dessa beräkningar samt förklara beräkningarna. Dessutom ska studenterna identifiera och beskriva elevers visade kunskaper i relation till en uppgift. Lösningarna, med tillhörande bedömningsstöd, hämtas från nationella prov för år 6. Matematik II har ett seminarium om analys av elevers visade matematikkunskaper. Utifrån autentiska elevlösningar och med hänvisning till kurslitteratur ska studenterna i examinationen beskriva elevers visade kunskaper, samt föreslå fortsatt undervisning utifrån styrkor och utvecklingsområden i elevlösningen. I Matematik III arbetar studenterna med elever i mikroundervisning och reflekterar i en muntlig examination över elevers lärande. Studenterna skriver också en planering som sträcker sig över ca 10 lektioner, med utgångspunkt i elevers olikheter samt uppgifters potential inom ett av arbetsområdena: algebra, sannolikhet eller samband och förändring. Studenterna genomför en analys av planeringen och det tänkta genomförandet. I en skriftlig hemtentamen ska studenten ge konkreta exempel på hur han eller hon kan ta reda på, analysera och bedöma elevers kunskaper i relation till sin lektionsserie.

I UVK-kursen *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning för grundlärare årskurs 4–6* fördjupas perspektiven kring analys av elevarbeten utifrån det som gjorts i tidigare kurser. Fokus ligger då bland annat på analys av uppgifter och elevarbeten. Utifrån analysen görs bedömningar av elevarbeten utifrån både holistiska och analytiska metoder för att urskilja kunskapskvaliteter i relation till kunskapskrav i styrdokument och bedömningsforskning. Betygsättningens olika roll och funktion belyses på olika nivåer. I kursen behandlas också olika sätt att arbeta med återkoppling och elevmedverkan relaterat till hur en lärare kan stimulera varje elevs lärande och utveckling. Rent konkret får studenterna arbeta med analys, bedömning och återkoppling i relation till elevarbeten i olika ämnen och i relation till olika uppgiftstyper. I examinationer ska studenten visa kunskap om bedömning i relation till uppgifter, samt kunna diskutera perspektiv på bedömning för alla elevers möjligheter att lära.

Examensmålet behandlas återkommande i hela utbildningen. Det innebär att studenterna från första terminen i utbildningen ges möjlighet att arbeta med och tolka autentiska elevarbeten, för att senare, utifrån ökad kunskap i ämnet och förståelse för hur didaktiska utmaningar kan tas omhand, fördjupa analysen och göra professionella val. Progression i analysen sker såväl i teori som praktik, vilket slutligen examineras i den sista VFU:n där studenten, i samråd med sin handledare, under kursens gång förväntas utveckla förmåga att planera och genomföra undervisning som främjar *alla* elevers lärande.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Examensmålet behandlas i ett flertal kurser inom UVK, i VFU-kurserna, i matematik, samt i SO, respektive NV-kurserna i den valbara terminen. I termin 2 behandlas målet i kursen *Juridik och etik i skolan*. Såväl i kurslitteratur och annat kursmaterial som i undervisning och examination behandlas relationen lärare och elev ur ett rättighetsperspektiv. Det innebär alltså att det fri- och rättighetsskydd som barn och elever har i förhållande till skolan utförligt behandlas, vare sig skyddet har sin grund i inhemsk reglering, europarätt eller internationella överenskommelser (t.ex. Barnkonventionen). I kurslitteraturen och under introduktionsföreläsningen uppmärksammas även att Barnkonventionen med stor sannolikhet snart blir lagfäst. I kursen *Sociala relationer* behandlas diskrimineringsgrunderna och i *Specialpedagogik* behandlas etiska dilemman, som nämnts i föregående avsnitt. I sista VFU:n förväntas studenterna ”under handledning använda beprövade strategier för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever, samt främja jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv enligt skolans värdegrund”.

Under den valbara terminen läser de flesta studenterna SO eller NO/Teknik. I båda kurserna behandlas examensmålet utifrån respektive profilering. Demokrati, mänskliga rättigheter och barns rättigheter enligt barnkonventionen har en framskjuten plats innehållsmässigt i samhällskunskapskursen. Under det första seminariet tas kursplanen i samhällskunskap (Lgr 11) upp där demokrati och mänskliga rättigheter är framskrivna i syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Ett av sju seminarier fokuserar helt på mänskliga rättigheter då studenterna läser texter och förbereder frågor. Dessutom fördjupas begreppet demokrati i ett efterföljande seminarium, där mänskliga rättigheter är en viktig beståndsdel. I examinationsuppgiften ges studenterna möjlighet att visa fördjupad förståelse av begreppen demokrati och mänskliga rättigheter. Begreppen jämställdhet och jämlikhet behandlas och problematiseras under det andra seminariet i samband med att sociala kategorier som kön och klass

behandlas. Hållbar utveckling behandlas i samband med att globala frågor tas upp vid det sista seminariet. Hållbarhetsfrågorna återkommer i geografikursen.

I momentet *Människa, natur och samhälle, ekologisk hållbar utveckling, 7,5 hp* i NO/Tk-kursen säkerställs examensmålet genom de förväntade studieresultaten ”redogöra för ämneskunskaper inom de områden som momentet behandlar och som krävs för att undervisa i de naturvetenskapliga ämnena i årskurs 4–6” samt ”redogöra för hur olika arbetssätt, estetiska uttrycksformer och digitala hjälpmedel kan användas i undervisning i de naturvetenskapliga ämnena”. Där betonas särskilt frågor om naturvetenskaplig medborgarbildning med fokus på argumentation och källkritik, hantering av praktiska och etiska valsituationer där naturvetenskaplig kunskap har betydelse. Centralt är också bedömning av elevers förmågor att använda naturvetenskaplig kunskap för att granska information, argumentera och ta ställning i frågor som rör samhällsutveckling och det egna välbefinnandet. I kursen behandlas människa, natur och samhälle i samspel för ekologisk hållbar utveckling utifrån exempelvis biologisk mångfald, klimat och klimatförändringar, energianvändning i samhället samt dess påverkan på miljön, materiens kretslopp, evolution och anpassning. I examinationen gestaltas en varans livscykelanalys med fokus på varans väg från råvara, via förädling och konsumtion till avfall och eventuellt tillbaka till råvara igen, hur materia cirkulerar och energi flödar i de olika delarna av kretsloppet samt hur varans livscykel påverkar människa och natur och vilka ekosystemtjänster som ingår i varans kretslopp.

Cirka 90% av alla studenter väljer SO eller NO/Tk under den valbara termin 3. Fördelningen mellan SO och NO/Tk varierar, men under VT18 är det två grupper som läser SO och en grupp som läser NO/Tk. I dessa båda inriktningar behandlas examensmålet utifrån ett samhällsvetenskapligt, respektive ett naturvetenskapligt perspektiv. Inom NO/Tk har kurserna dock ett starkt fokus på SSI (Socio Scientific Issues), vilket knyter samhällsvetenskap och naturvetenskap närmare varandra. SO-kursen är uppdelad på fyra ämneskurser och en ämnesdidaktisk, medan NO/Tk-kursen integrerar ämne och ämnesdidaktik i momenten. Hållbar utveckling är inte framskrivet i några andra kurser än dessa, vilket innebär att de studenter som inte läser NO/Tk eller SO som valbar termin riskerar att få otillräckligt av detta perspektiv i utbildningen. Således är detta en viktig fråga för programrådet att arbeta med.

Det är en styrka att mänskliga rättigheter och i synnerhet barns rätt har en central plats i såväl UVK som VFU, samt att kursen i juridik ligger före VFU I och därmed kan förbereda studenterna teoretiskt för etiska dilemman och juridiska frågor innan de genomför VFU I. Vidare är det en styrka att diskrimineringsgrunderna behandlas teoretiskt i UVK II, vilka ligger till grund för det arbete studenten förväntas genomföra under nya VFU II. Här erbjuder utbildningen en tydlig koppling mellan teori och praktik.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör också för hur det säkerställs att studenterna uppnår examensordningens mål när det gäller jämställdhet.

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

UHR konstaterade 2014 att det krävs långsiktigt och strategiskt arbete med jämställdhetsfrågor och rekommenderade att de samlade projekterfarenheterna skulle bli utgångspunkt för det fortsatta jämställdhetsarbetet på lärosätena. Lärosätenas jämställdhetsarbete är dock beroende av strukturerna i samhället vid anställningar även om det, som Delegationen för jämställdhet i högskolan påpekade, också finns interna strukturer som behöver beaktas. Detta är ett arbete som pågår såväl på övergripande nivå som på institutionsnivå.

Läroanställningar vid lärarutbildningsinstitutioner som MND återspeglar strukturerna av skolverksamheten ute i samhället. Det finns således fler kvinnliga sökanden än manliga till tjänster med fokus på undervisning i ämne och ämnesdidaktik för blivande lärare mot yngre åldrar. Antalet manliga sökanden ökar när det gäller undervisning i ämnesdidaktik för blivande lärare mot äldre åldrar och främst inom de naturvetenskapliga ämnena medan det är flest kvinnor som söker lärtjänster för undervisning av ämneslärare i matematik.

För tjänstefördelning av kursansvariga och kurslärare ansvarar studierektorer vid institutionen och vid MND finns en ambition att ha jämn könsfördelning. I två av tre VFU-kurser är kursansvariga en man och en kvinna. I NV-kurserna är förhållandet när det gäller kursansvar 50/50 mellan kvinnor och män, vilket inte är möjligt i matematikkurserna, då endast 10% av undervisande lärare är män. MND har inte ännu formulerat en jämställdhetsatsning, men det finns en hög medvetenhet kring frågan både när det gäller tjänstefördelning och nyanställningar. En annan central fråga vad gäller jämställdhetsarbetet är karriärvägar i akademien. Vid MND är en professor kvinna och två män. Utöver det är fördelningen av lektorer och adjunkter relativt jämn på NV-avdelningen, medan kvinnor är överrepresenterade i alla lärargrupper på matematikavdelningen.

Nya och reviderade litteraturlistor i matematik och naturvetenskap granskas och fastställs av MND. I de fall litteraturen uppvisar en mycket ojämn könsfördelning bland författarna så går frågan tillbaka från institutionens utbildningsberedning till kursansvarig lärare för motivering eller revidering. Denna rutin bedöms ha stor betydelse för hur matematik och naturvetenskap framställs i utbildningen. I nuvarande litteraturlistor inom Matematik I, II och III är förhållandet kvinnliga i relation till manliga författare 1:6, 3:5 och 6:5. Förhållandena ger dock anledning att reflektera över om ytterligare översyn beträffande könsfördelning i litteraturlistor bör göras. Kurslitteraturen i naturvetenskapskursen är jämnt fördelad med avseende på kön, medan kurslitteraturförfattarna i svenskurser i något högre utsträckning är kvinnor än män.

Jämställdhet som innehåll i utbildningen

Ett annat utvecklingsområde är att tydligt skriva fram jämställdhetsperspektivet i kursplanerna i hela programmet. I förväntade studieresultat för kursen *Utvärdering och utvecklingsarbete i undervisning och skola* ingår implicit att studenten ska visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämlikhetsperspektiv i vilket även jämställdhet ingår. Internationella och nationella kunskapsundersökningar granskas och diskuteras med frågor som rör jämställdhet. Därutöver designar studenten egna utvecklingsarbeten där områden såsom förutsättningar för lärande och trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt styrning av skolans verksamhet ingår, vilket innebär att frågor som rör jämlikhet och jämställdhet är självklara teman.

I kursen *Sociala relationer i skolan* behandlas examensmålet genom följande förväntade studieresultat: ”analysera hur föreställningar om normalitet och avvikelse konstrueras i relation till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, samt hur dessa föreställningar kan påverka lärare och elever” och ”diskutera skolors och pedagogers arbete med värdegrund och likabehandling samt problematisera hur arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling kan utvecklas”. Dessa aspekter behandlas under en föreläsning och i ett examinerande seminarium som behandlar diskriminering och värdegrund, där jämställdhet är en del. Inför seminariet genomförs gruppuppgifter, där studenter väljer ut en aktuell likabehandlingsplan att analysera. Förbättringar av denna plan presenteras och diskuteras under seminariet. Det här är således en övning i att kunna beakta och kommunicera ett jämställdhetsperspektiv i skolan. Den skriftliga examinationen prövar studentens kunskaper inom exempelvis diskrimineringslagstiftning, metoder för skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling, normkritiskt likabehandlingsarbete och värdegrundsarbete – områden inom vilka jämställdhetsperspektivet ingår.

Perspektivet kommer även in som ett innehåll i NO/Tk-kursen, i *Ämnesdidaktik, läroplansteori, betyg och bedömning för grundlärare årkurs 4–6* där autentiska elevlösningar analyseras, i läromedelsanalyser, i svenskkursernas studier av barnlitteratur, samt i VFU vilket nämnts under Mål 6.

Ovanstående exempel ger ett vidare perspektiv på likabehandling än att endast omfatta man – kvinna. Det kan konstateras att jämställdhetsfrågan är högaktuell och att medvetenheten är stor, men också att det finns behov av fortsatt systematiskt arbete på såväl individnivå, som på institutionell och samhällsnivå.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

VFU-organisation och Övningsskoleprojektet

Under hösten 2017 påbörjades ett arbete med översyn av VFU-organisationen i syfte att skapa ytterligare förutsättningar för hög kvalitet i VFU och säkerställa att alla lärarstudenter vid SU kan erbjudas en VFU av hög kvalitet. Bakgrund till utvecklingsarbetet är det övningsskoleprojekt som universitetet arbetat med vilket inneburit att SU under en tid haft två parallella modeller av VFU med delvis olika förutsättningar, för både studenter och VFU-handledare. Syftet med det pågående utvecklingsarbetet är att ta tillvara tidigare erfarenheter, bland annat från Övningsskoleprojektet, för att skapa en modell som praktiskt och resursmässigt är möjlig att använda för all VFU och som inkluderar alla studenter. Under våren 2018 pågår arbetet med att förbereda implementering av en ny modell. De förutsättningar som hittills identifierats som nödvändiga för att åstadkomma detta är, utifrån VFU-arbetsgruppens slutrapport (2018-02-06):

- Kompetenta handledare med handledarutbildning och tid för handledaruppdraget.
- En hög koncentration av studenter inom ett kluster av VFU-skolor.
- Närmare samarbete mellan SU och skolverksamhet.

Beskrivning av arbetet i programrådet

Programrådet har, sedan det startade på hösten 2016, skapat sig en god helhetssyn på programmet. Detta har möjliggjorts genom dialog med kursansvariga och delkursansvariga institutioner om frågor som är centrala för helheten i programmet. En stark helhet byggs upp av delar som håller samman och med tydlig gemensam riktning för studenterna i den professionsutbildning som lärarutbildningen är. I samtliga kurser görs kursvärderingar och kursansvariga skriver kursrapporter som diskuteras i programrådet. Programrådet genomför också termins- och programutvärderingar som sammanställs och skickas till alla inblandade kursansvariga i respektive kurs och termin.

Alla kursplaner i programmet kommer från respektive institution till programrådet, där de diskuteras. Kommentarer på kursplanerna går tillbaka till institutionen innan kursplanen skickas vidare till lärarutbildningsberedningarna på respektive område. Både programråd och beredningar har således insyn i och möjlighet att påverka kursplanen innan områdesnämnden fastställer kursplanerna. Programrådet har i och med detta en överblick över kvalitet, röd tråd och progression inom programmet. Denna överblick möjliggör för programrådet att se över hur kurserna täcker in utbildningens examensmål och framföra förslag till innehåll och förväntade studieresultat i kursplaner. I och med att UVK-kurserna gjorts om är nästa steg att tydliggöra kopplingen till ämnes- och ämnesdidaktiska kurser samt VFU för att stärka utbildningens röda tråd och progression.

I syfte att stärka kvalitetsarbetet sprids information om planerade åtgärder och förändringar i programmet till lärare och studenter genom ämnes- och studentrådsrepresentanter i programrådet. Minnesanteckningar sänds ut som stöd för diskussion i kurs- och studentråd. Respons på planerade förändringar tas tillbaka till programrådet. När det gäller informations-spridning till handledare på VFU sker det genom handledarinformation och kursbeskrivning i studentens VFU-portfölj. Handledarna får dessutom information via regionssamordnarna som har regelbundna träffar med VFU-koordinatorer på SU.

Under 2017 deltog lärarutbildningen på SU i ett pilotprojekt för att utveckla programrapporter för hela lärosätet. Under detta arbete genomlystes programmet, vilket ledde fram till fördjupad förståelse för programmets struktur och innehåll. Sju utvecklingsområden identifierades i programrapporten utifrån kurs- och terminsutvärderingar, samt lärares analys av utvecklingsbehov. Programrådet har valt att fokusera på fem av dem, vilka berör:

- VFU – Behov av ökad professionsanknytning i programmet, vilket betyder tydligare koppling till fältet genom hela utbildningen.
- IKT – Behov av uttalad strategi för programmet som helhet.
- Ledarskap – Behov av ledarskap som teoretiskt innehåll för att koppla till VFU.
- Akademiskt läsande och skrivande – att tydliggöra hur progressionen genom programmet ser ut.
- Flerspråkighet – alla lärare vi utbildar kommer arbeta i flerspråkiga klassrum. Hur förbereder vi våra studenter för den verkligheten?

Dessa utvecklingsområden är av sådan karaktär att programrådet anser att det är möjligt att påverka direkt genom samverkan med lärare och kursansvariga institutioner. För att fördjupa programrådets kunskap om hur dessa fem utvecklingsområden förekommer i programmet samlades i mars 2018 alla kurs- och delkursansvariga lärare för att presentera hur vart och ett av de identifierade utvecklingsområdena behandlas i kurserna. Detta med konkreta exempel på innehåll, aktiviteter och litteratur.

Rektors beredning för utbildningsutvärdering och system för kvalitetssäkring (REBUS) har också inlett en övergripande översyn av SU:s kvalitetssäkringssystem som ska vara infört till 2020, där bl.a. följande förändringar och förbättringar förväntas och implementeras: Utbildningsrapporter och interna utbildningsgranskningar ska genomföras regelbundet, kvalitetsrapporter och kvalitetsdialoger ska genomföras, fokusutvärderingar ska införas samt även ett universitetsgemensamt system för kursvärderingar och kursrapport. En enhetlig mall för kursvärderingar på SU är under utveckling och kommer att vara införd fullt ut senast 2020.

Studenterna har genom kursutvärderingarna på GN och i programrådet har studenterna givit uttryck för att de inte alltid har fått tillräcklig undervisning i, och förberedelse för, vad som förväntas av dem, främst vad gäller akademiskt skrivande. Inför HT17 reviderades därför kursen på GN och har i dagsläget ett större fokus på process än som tidigare på slutprodukt. Studenterna får mer undervisning och praktiska övningar i allt från syftesformulering, datainsamlingsmetoder och litteratursökning. Detta är en förändring som även MND diskuterar och har även sökt rektorsmedel för ett sådant utvecklingsarbete. Betydande insatser läggs således på att förbättra utbildningen inom just detta område

Utifrån de studentvärderingar, kursrapporter, och samtal över institutionsgränser som kommer programrådet till del, fungerar de ämnes- och ämnesdidaktiska kurserna väl. Här uttrycker studenterna att de är nöjda, vilket kan tolkas som att studenterna upplever att undervisningen i kurserna håller god kvalitet. Studenterna är i stor utsträckning nöjda med sina handledare och den handledning de får ute på sina VFU-skolor. Tack vare handledarutbildning, kollegiala samtal, VFU-konferenser och samarbete över institutionsgränserna, samt utvecklingen av den digitala VFU-portföljen, har VFU-

kurserna hela tiden kunnat utvecklas. I samtal med handledare, i trepartssamtal mellan student, VFU-handledare och universitetslärare, samt i VFU-uppgifter måste studenterna kontinuerligt reflektera över sitt eget lärande och hur den egna professionsutvecklingen kommer till uttryck avseende examenmålens tre områden: *kunskap och förståelse, färdighet och förmåga*, samt *värderingsförmåga och förhållningssätt*.

Genomströmning

Andelen kvarvarande studenter på utbildningen läsar två år är ca 70% vilket är samma genomsnitt som för riket. Totalt gjordes 27 avbrott på programmet HT17. Tretton av dessa rör studenter som hade bytt program, varav sex valt ett annat läraryrke. Endast en person angav skälet att programmet inte passade dem, ingen angav "Annat" skäl (t.ex. missnöje med utbildningen). För de 14 som har anggett "Personliga skäl" har vi inte kunnat be om en mer detaljerad förklaring av integritetsskäl.

Antal examinerade studenter

Gällande genomströmningen på programmet är det största problemet egentligen inte avbrott utan det stora antalet studenter som inte följer den ordinarie studiegången och som därmed inte heller kan ta ut sin examen efter fyra år. En genomgång av samtliga individuella studiegångar våren 2018 visade att 146 programstudenter har individuella studiegångar och den vanligaste anledningen till detta är underkända betyg på ämnes- och ämnesdidaktiska kurser.

Totalt har 167 studenter avslutat sina studier inom programmet under den tidsperiod som utbildningen har funnits på SU. Sett till enskild årskull fullföljer ca en tredjedel av studenterna sina studier på fyra år. Ett år efter avslutat program har ca 50% av studenterna tagit examen, en siffra som kan jämföras med 80% efter två år.

Första terminens ämnes-/ämnesdidaktiska kurser

Kurserna som studenterna har svårast att klara på första försöket är främst *Matematik för grundlärare årskurs 4–6, I: Taluppfattning och aritmetik 7,5 hp* samt *Svenska för grundlärare årskurs 4-6, 15 hp* under första terminen. Anledningarna till att studenterna inte klarar dessa kurser är framförallt bristande matematikkunskaper och färdigheter i svenska (vilket även hindrar dem från att klara matematikkursen). En uppföljning av de nyantagna programstudenternas gymnasiebetyg i matematik efter att de läst Matematik I visar dock att det inte finns något samband mellan studenternas gymnasiebetyg och resultat på kursen. För att möta studenternas behov av stöd i matematik organiserar MND räknestugor i samarbete med studentrådet. Studenterna i första terminen får hjälp av studenter som kommit längre i programmet, samt av KPU-studenter. För varje kurstillfälle ges två räknestugor.

Under VT17 var genomströmningen i Matematik I ca 40%. För att ge nästkommande programkull bättre möjligheter att klara kursen lade lärarna om undervisningsupplägget och införde fem heldagar schemalagd undervisningstid med föreläsningar, seminarier samt fem tillfällen för självständigt räknearbete med tillgång till lärare under första och andra kursveckan. En undervisande lärare knöts till en specifik grupp och höll både föreläsningar och seminarier i gruppen. Genomströmningen på kursen HT17 ökade till ca 80%. Då vårens antagningskullar historiskt sett har färre sökande och lägre antagningspoäng bör dock vårkullarna jämföras. VT18 var genomströmningen cirka 60%, vilket innebär en ökning på 20 procentenheter från VT17. Detta nya undervisningsupplägg har inspirerat till en liknande förändring i Matematik II.

Många studenter hade svårt att klara *Svenska I, Språkanalys med svensk fonologi och grammatik* samt *Textanalys och elevers skrivande*. För att ge studenterna extra tid att utveckla de färdigheter som behövs för att klara *Textanalys och elevers skrivande* och för att öka genomströmningen i första terminen bytte Svefler plats med *Sociolingvistik* i femte terminen. För att stödja studenterna i grammatikdelen i första terminen anordnar Svefler frivilliga grammatikstugor. Svefler har även ändrat kursens upplägg, skapat mindre studentgrupper och sett till lärarna har samma grupp i större

utsträckning. Förändringen genomfördes HT16, och VT18 läser första studentkullen *Textanalys och elevers skrivande* i femte terminen.

Mörkertal

Förutom att vi har ett stort antal studenter som följer individuella studieplaner vet vi även att det finns ett mörkertal av studenter som inte följer den ordinarie studiegången. Detta är ett problem eftersom vi har svårt att fånga upp och hjälpa dessa studenter i ett tidigt skede av utbildningen. Den främsta orsaken till detta är att det inte har funnits några förkunskapskrav till de senare UVK-kurserna, vilket gör att studenter kan ta sig till sista kursen i sjunde terminen utan att ha klarat t.ex. Matematik I. När studenter saknar förkunskapskraven för att gå vidare inom ämne- och ämnesdidaktikkurserna kan de ändå gå vidare med UVK-kurserna vilket gör att de tappar utbildningens sammanhang och progression. I programmets utbildningsplan fanns från början inskrivna trösklar men de har tagits bort. Institutionerna som ger kurser inom utbildningen har därmed större möjlighet att skriva in förkunskaper i kursplanerna där man efter hand har märkt att det krävs för att klara kursen, eller ta bort trösklar som endast hindrar studenterna från att gå vidare i utbildningen på ett smidigt sätt. I den nya strukturen tittar vi exempelvis på möjligheten att lägga in förkunskapskrav på UVK-kurserna i fjärde terminen för att skapa större möjlighet att följa hur studenterna klarar sina studier.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studentrepresentanter i IS och programråd

MND har, sedan ett par år tillbaka, ett fungerande studentråd där studenter från ämneslärarprogrammet, KPU och grundlärarprogrammet för årskurs 4–6 ingår. Studentrådet har representanter i MND:s institutionsstyrelse, i programrådet och på områdesnivå. Studenterna får i och med denna representation ta del av och ge synpunkter på sammanställningar av termins- och programrapporter. Studentrådet har, som nämnts ovan, i samverkan med MND startat en försöksverksamhet där studenter som är i slutet av sin utbildning stöttar nya studenter i t.ex. matematik, med mättestugor för att stärka egna kunskaper och färdigheter. Detta ses som värdefullt av alla parter och förhoppningen är att fortsätta detta samarbete. Studenternas möjlighet att ta aktiv del i att utveckla utbildningen är alltså god, och MND arbetar aktivt för att det ska fortsätta vara så.

Kurs-, termins- och programutvärderingar

Studenterna medverkar i kontinuerliga kurs- och terminsutvärderingar i programmet. Terminsutvärderingarna presenteras på institutionsstyrelsen en gång om året, vilket gör Grundlärarprogrammet åk 4–6 transparent på hela institutionen. Kurs- och terminsvärderingarna skickas ut till alla studenter via e-post i slutet av den aktuella kursen. Detta ansvarar kursadministrationen vid MND för. Det finns inget gemensamt beslut om hur insamlingen av kursvärderingar ska gå till. Vissa kurslärare avsätter tid vid sista kurstillfället till studenterna att besvara enkäten, medan andra samlar in enkätsvar efter kursavslut. Påminnelser skickas ut till dem som inte svarat. Det första fallet ger högre svarsfrekvens än det senare. En sammanfattning av kursvärderingarna ska redovisas på motsvarande kurshemsida, och studenter i kommande kurs får vid kursstart en muntlig sammanfattning av föregående omgångs kursvärdering samt information om

förändringar som genomförts inför aktuell kursomgång och motiv till dessa. Varje kurs som är 7,5 hp eller längre ska även genomföra en "Mitt-i-kursen-värdering" för att vid behov kunna göra smärre justeringar under pågående kurs.

Studentmedverkan i dialoger om lärarutbildning

Studenterna bjuds även in till diskussionsmöten som rör programmet. Exempel på sådana möten är innehållsdiskussioner under framskrivandet av programrapporten under 2017 och institutions- och programövergripande samtal om flerspråkighetsperspektivet i våra utbildningar som genomfördes i april 2018. Studentrådet får alltid inbjudan till mer informella möten mellan didaktiklärare, UVK-lärare samt specifika terminsmöten där alla kursansvariga i aktuell termin möts för att skapa överblick och samtala kring vissa kurser. Studentrådet är även involverade i framskrivandet av denna utvärdering genom att läsa, ge återkoppling och komma med förslag på text.

Studenterna har, om inte direkt så indirekt, inflytande på kursplanernas utformning via kursvärderingarna. Direkt inflytande har studenterna via representationen i programrådet, institutionsstyrelsen och lärarutbildningsberedningarna. Vid utveckling av kursplaner är utfallet från kursvärderingar över hela programmet en viktig grund. I exempelvis de tre matematikkurserna har studenternas återkoppling på kursinnehåll i relation till upplägg motiverat till att stärka den röda tråden genom kurserna och att delvis strukturera om kursupplägget.

Den enskilda studenten

På ett program där 90 eller 110 studenter antas per termin är det viktigt att varje student får det stöd och den hjälp som behövs, framförallt i början, men i många fall även senare i programmet. För den enskilde studenten är det en utmaning med så många institutioner involverade. Vid MND finns programansvarig, studievägledning, utbildningskoordinator samt kursadministration som särskilt ansvarar för programmet och att studenterna ska få det stöd de behöver under studietiden. Den programansvarige kan hjälpa studenterna att lösa frågor om smått och stort, som exempel vart på SU studenterna ska vända sig med frågor som inte MND har kompetens att lösa (t.ex. språkverkstad, studenthälsan, med mera). Programansvarig ansvarar för introduktionsdagen, samt håller en träff med studenterna i början av första kursen (Matematik I) tillsammans med utbildningskoordinator och studievägledare. Senare i utbildningen håller programansvarig i information om den valbara terminen, samt finns med vid introduktion till VFU och till kursen Självständigt arbete I. I den komplexa utbildningsstruktur som studenterna ska navigera i under utbildningen är detta ett arbete som är centralt i uppdraget för programansvarig institution.

En utmaning är att bibehålla kontakten med alumner. MND har bjudit in studenter som tagit examen relativt nyligen för att få deras syn på utbildningen. Detta har inte fått så stort genomslag. Däremot finns möjligheter att hålla kontakten med nya lärare tack vare skolbesök i samband med trepartssamtal, i handledarutbildning och i olika samverkansprojekt.

MND som programansvarig institution har en värdefull dialog med studenterna inom programmet. De är engagerade i sin utbildning och bidrar gärna med sitt perspektiv i utbildningsrelaterade frågor. Det finns en organisation för att stötta enskilda studenter och en strävan att skapa kontinuitet och stabilitet för dem. Det är dock en utmaning att få fler att engagera sig i studentrådet, och vår önskan är att få fler studenter från tidiga terminer att kunna delta i arbetet. Idag är det övervägande studenter från senare terminer i programmet som deltar i studentrådets arbete.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Vid Stockholms universitet finns en omfattande samverkan med omgivande samhälle och skolhuvudmän kring lärarutbildning omfattande både forskning och utbildning. Samverkan kring och i grundlärarprogrammet 4–6 innefattar därutöver verksamhetsförlagd utbildning (VFU), självständiga arbeten, delade läraranställningar, forskarskolor och uppdragsutbildningar. En styrka med den samverkan som bedrivs kring grundlärarprogrammet 4–6 är att den är mångfacetterad, omfattande och innefattar många aktörer både inom universitet och inom skolan. Samverkan innefattar alla de delar av samverkan som skrivs fram i utredningen ”Forska tillsammans – samverkan för lärande och förbättring” (SOU 2018:19). De olika formerna för samverkan med skolhuvudmän bidrar på olika sätt till att stärka professionsperspektivet i programmet. För att säkerställa att grundlärarprogrammet 4–6 som helhet är uppdaterat och anpassat till arbetslivet ingår en skolhuvudmannarepresentant i programrådet.

VFU

Regionens sju lärosäten (från SU representerade av prorektor) samt Storstockholm som representant för kommunerna utgör en styrgrupp för det gemensamma samverkansavtalet som reglerar den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) i regionen. Styrgruppen ansvarar även för att det genomförs en årlig samverkanskonferens där representanter från regionens lärosäten samt verkamma lärare, handledare, rektorer, VFU-samordnare och utbildningschefer deltar. Representanter från Storstockholms strategiska nätverk (d.v.s. utbildningsdirektörer/förvaltningschefer/motsvarande eller processledare från Storstockholm) medverkar i olika styrgrupper, referensgrupper och arbetsgrupper vid SU, framför allt gällande VFU.

Vid SU finns ett särskilt VFU-sekretariat som hanterar VFU-placeringar. VFU-sekretariatet placerar studenter till kommun utifrån studentens hemadress och inriktning. Begränsande faktorer är studentens restid och det antalet platser som respektive kommun erbjuder. I kommunerna finns en VFU-samordnare som sedan hanterar VFU-placeringar på skolorna i kommunen. Dessa bjuds in till regelbundna träffar på SU. Vid de programansvariga institutionerna för lärarutbildningarna finns en VFU-ansvarig som är SU:s kontaktperson gentemot kommuner och stadsdelar i de olika regionerna. De är också ansvariga för VFU:n vid sina respektive institutioner och arbetar med universitetets VFU-kurslärare. De VFU-ansvariga bildar en arbetsgrupp som fungerar som ett forum där VFU-frågor koordineras inom universitetet och externt i samarbete med kommuner. VFU-ansvarig vid Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik är också representant i programrådet för grundlärarprogrammet 4–6. Under 2018 görs också en översyn av VFU-organisationen och dess olika funktioner.

Som ett led i att utveckla VFU inom grundlärarprogrammet 4–6 har programansvarig institution initierat ett projekt för utveckling av programspecifik samverkan med några skolor i Sollentuna kommun. Skolorna i projektet tar emot VFU-studenter från programmet och särskilt utvalda lärare från institutionen samverkar med dessa skolor kring handledning och VFU-kursernas innehåll. Genom ett närmare samarbete mellan skola och programansvarig institution kan VFU användas som plattform både för skolutveckling och utveckling av grundlärarprogrammet 4–6. Projektet finansieras med en s.k. samverkanscheck vilket ingår i SU:s strategi för att stödja samverkansinitiativ. Erfarenheter finns

från liknande projekt i relation till ämneslärarprogrammet med inriktning mot matematik, naturvetenskap och teknik. I ett sådant projekt har VFU utgjort utgångspunkt för att knyta självständiga arbeten till skolans utvecklingsarbete. Erfarenheter från detta projekt pekar på att studenten får mer tid att utveckla sitt självständiga arbete i relation till skolan och att professionsperspektivet blir tydligare och mer självklart. Det finns också stora utmaningar när det gäller VFU-handledarens möjligheter att förstå vad ett självständigt arbete i didaktik innebär, när läraren själv har en bakgrund i matematik och naturvetenskap. En svårighet med att överföra dessa erfarenheter till grundlärarprogrammet 4–6 är att det är få lärare i grundskolans åk 4–6 som har egen forskarutbildning och lärare med äldre examina kan sakna erfarenhet av självständiga arbeten på avancerad nivå.

Övrig samverkan

Inom ramen för grundlärarprogrammet 4–6 eftersträvas kontinuerlig kontakt med skolverksamheten under utbildningen. För att åstadkomma detta ingår inslag av fältstudier eller andra aktiviteter i skolan under campusförlagda kurser. Ett exempel på en sådan aktivitet är inslag av extramuralt lärande med elever i kursen Matematik III, som beskrivits under Mål 4. Ibland kommer istället klasser med elever till universitetet. Detta är beskrivet ovan i relation till mikroundervisningen.

Arbetslivsanknytning sker också genom att studenterna möter lärare som delar sina anställningar mellan lärosätet och skolan. Vid MND har det bedrivits ett strategiskt arbete för att tillskapa anställningar som adjungerade lärare. Även vid Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik, Institutionen för språkdidaktik och Institutionen för specialpedagogik pågår ett arbete med att rekrytera adjungerade lärare under våren 2018.

Många av de universitetslärare som medverkar i programmet är väl uppdaterade om och förankrade i skolans verksamhet genom att de deltar i arbete med uppdrag vad gäller utveckling och fortbildning för skolhuvudmän och andra aktörer inom skolan såsom Skolverket. Ett exempel handlar om arbete med att utveckla skolutvecklingsmodeller med olika innehåll för Skolverket. Ett annat exempel handlar om fortbildningskurser kring programmering i matematikundervisning för verksamma lärare. Vid universitet samordnas denna slags uppdrag av Sektionen för uppdragssamordning.

Många ämnesdidaktiska forskare vid universitetet bedriver också forskning i samverkan med lärare i skolan. Ett exempel på forskning i samverkan är *Stockholm Teaching & Learning Studies* där lärare från de ämnesdidaktiska institutionerna arbetar tillsammans med lärare i skolan kring olika forsknings- och utvecklingsprojekt. Ett annat exempel är att universitetslärare, som undervisar i grundlärarprogrammet, också deltar som handledare i forskarskolor för verksamma lärare. En av forskarskolorna är den *Ämnesdidaktiska forskarskolan* (ÄdFo) som universitetet driver tillsammans med huvudmän i Stockholmsregionen. Inom ramen för ÄdFo bedrivs forskning där forskningsfrågorna formuleras utifrån professionens behov av kunskap med stöd av universitetets handledare. I ÄdFo deltar sex av de institutioner som också medverkar i grundlärarprogrammet inriktning 4–6. Utbildningen leder till en licentiatexamen med inriktning mot ämnesdidaktik.

Förberedd för ett föränderligt arbetsliv

En student som genomgått grundlärarprogrammet för årskurs 4–6 på Stockholms universitet har, under fyra års heltidsstudier tillägnat sig kunskaper och färdigheter som förbereder för ett föränderligt yrkesliv – inte bara inom skolvärlden. Studentens kommunikativa förmåga i såväl tal som skrift har tränats sedan första terminen och utvecklats i progression genom hela programmet. I utbildningens senare del provas generiska förmågor som att självständigt och kritiskt urskilja, formulera och lösa problem. Studenten tränar också ledarskap och utvecklar förmågor att leda grupper utifrån ett inkluderande perspektiv. Dessa färdigheter, sammantaget, ger goda möjligheter att utveckla den egna arbetsituationen och att bidra med ett analytiskt förhållningssätt i perioder av förändring och utveckling i yrkeslivet. Goda möjligheter finns även till vidare studier och fördjupning inom det pedagogiska och didaktiska fältet.